

2011 m. lapkričio 18 d., penktadienis

Nr. 41 (963) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

4

Aleksandras Sokurovas apie „Faustą“

5

Menininkas su pjūklu

G. JUCEVIČIAUS NUOTR.

6

Kęstučio Grigaliūno instalacija

7

Knyga apie Stasio Eidrigevičiaus kūrybą

8

Rusijos kino savaitė

9

Nauji filmai – „Kaip mes žaidėme revoliuciją“

D. MATVEJEVO NUOTR.

Laisvas žmogus yra vienas

„Visuomenės priešas“ Nacionaliniame dramos teatre

Rasa Vasinauskaitė

Rašyti apie Jono Vaitkaus statytą „Visuomenės priešą“ ir sunku, ir lengva. Sunku, nes tai paskutinis scenografas Jūratės Paulėkaitės darbas, kuriame nevalingai ieškai jos paslėptos žinios. Ir lengva, nes tai geriausias Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklis per pastarąjį dešimtmetį.

Triukšmingai, net agresyviai pradėta LNDT reklamos akcija su pirmaisiais sezono spektakliais mažai turėjo ką bendra. Vaitkaus „Fundamentalistai“, Yanos Ross „Chaos“, prisidėjė prie šiuolaikinės suomių dramaturgijos pristatymo, labai skirtinti, o „Chaos“ vargu ar yra tas darbas, nuo kurio atsispryrės numanytum repertuarinių ir estetinių teatro lūži. Tiesa, „Fundamentalistai“ jau spėjo susilaikti ne tik teigiamų, bet ir diskusinių vertinimų, akcentuojant tiek meninį, tiek visuomeninį spektaklio aštrumą. Nors Vaitkui Juhos Jokelos tekstas

nebuvo naujiena – savo kameriniams pastatymams režisierius dažnai renkasi aktyvaus dispuoto formą numanančią dramaturgiją, – „Fundamentalistai“ igijo savotiško manifestiškumo. Atsisakės scenos ir dekoracijų, susodinės žiūrovus prie „Versmės“ baseinėlio, Vaitkus per dviem žmonių santykį dramą supriešino tikėjimo, pareigos, meilės sampratas, visiškai diskredituodamas vienos tiesos – fundamentalizmo – idėją. Tuo tarpu „Chaos“, statytas pagal suomių dramaturgo Mikos Mylyaho pjesę, pasuko dabarties stereotipų su tokiais pat stereotipiškais gyvenimo personažais eksponavimo keliu, ir spektaklis slystelėjo kad ir vizualiai intrigujančio, bet iš esmės vartotojiško, neapsunkinančio teatro link.

Problemišumas – vienas iš aktualiausių šiandienos lietuviško teatro uždavinii, jei, žinoma, teatras siekia išsikapstyti iš marginalinių paribų, kur jų nustūmė kitos meno ir kultūros formas, net žiniasklaida

NUKELTA | 3 PSL.

Jau metas, kito kelio nėra

„Visuomenės priešas“ Nacionaliniame dramos teatre

Valdas Gedgaudas

Išsiungia masyvios, viso spektaklio metu raibuliavusios videoprojekcijos, avansenos kairėje su dūmų kamuoliu, kurtinančiu trenksmu „išlūžta“, išsprogtą numanomos Stokmanų svetainės sienos dalis (paskutinė a.a. Jūratės Paulėkaitės žinutė kolegomis ir žiūrovams), karnavaliniai mitingai baigiasi, prasideda grynas teatrinis *pianissimo* – makabriška „Visuomenės priešo“ atomažga: Dainius Gavenonio vaidinamas daktaras Tomas Stokmanas su žvakide rankoje pusnuogis maklinėja po sceną sutemusiuose, minios nusiaubtuose savo namuose; jo duktė mokytoja Petra (Gabrielė Malinauskaitė) sugrįžta atleista iš darbo; vyresnysis daktaro brolis, miestelio valdytojas Peteris Stokmanas (Vytautas Anužis) praneša, kad daktarais nedelsiant atleidžiamas iš gydyklos gydytojo pareigu; daktaro uošvis, raugyklos savininės, vietinių turtuolis Mortenės Kijilis (Juozas Budraitis) pareiškia, kad už dukros palikimui skirtus pinigus ką tik supirko nuvertėjusias gydyklos akcijas – ir dabar visa šeimos gerovė daktaro rankose; daktaro sūnūs Ijlifas (Dainius Jankauskas) ir Mortenės (Julius Paškevičius) sugrįžta iš pamokų su žinia, kad jie bent keletą dienų būtų naudingiau nesiroti mokykloje; laisvos ir neprilausomos spaudos astovai, „Liaudies šauklio“ redaktorius Hovstadas (Paulius Tamolė), laikraščio bendradarbis Bilingas (Edgar Bechter) drauge su miestelio namų savininkų bendrijos pirmininku nuosaikiuoju šventakupriu Aslaksenu (Darius Meškauskas ir Rimantas Bagdzevičius) šantažuoja daktarą, neva jis samoninguai pa-skleidė gandus apie užnuodytą, užterštą gydyklos vandenį, kad jo uo-

Vytautas Anužis (Peteris Stokmanas), Darius Meškauskas (Aslaksenas)

D. MATVEJEVO NUOTR.

vis galėtų pigiai supirkti akcijas, ir siūlo būdus, kaip ši reikalą sutvari-kyti („viešoji nuomonė – kintamas dydis“); laivo kapitonas Horsteris (Remigijus Bučius), žadėjęs daktara su šeima išplukdyti į šiltesnius, saugesnius Naujojo pasaulio kran-tes, pareiškia, kad tai nebečiama – po daktaro „išsišokim“ keičiasi jam laivą nuomojusio Urmininko (Ramtutis Rimeikis) planai.

O ką veikia ištikimoji ponija Stokman (Viktorija Kuodytė), vis bandžiusi išpūsti sveiko proto savo vyru, išmokyti ji gyventi šiame „partijų programų“ arba, kitaip tariant, „maltos melo mėsos“ prikimštame pasaulyje?.. Pirmo veiksmo viduryje kaip merkantiliška, prityrusi brolienė puola bučiuoti ranką miestelio valdytojui, vėliau, supratusi, kad „teisybės ištroskušiam“ savo vyreliui sveiko proto iškiepyti neįstengs, – su „amputaciini“, spilbergišku, ant metalinių spyruokliuojančių kojukų strykiojančiu onirišku sūnaiteliu Mortenu sušočia mirštancios gulbės šokį skambant Camille'o Saint-Senso „Gulbės“ fragmentui, o spektaklio pabaigoje su iš kažin kur susirinkusiais vaikučiais prie kairiajamė scenos kampe stirkšančio fortepijono

no ima solfedžiuoti. Tarytumei gerbybinę auklę iš legendinių „Muzikos garsų“.

Taigi, kai nebelycka nieko – lieka pedagogika. Lavinimas. Saviugda. Saviašvietė. Regis, tai byloja Henriko Ibseno pasažus interpretuojan- tis Jonas Vaitkus.

Tiesa, pritūpės tarp nudriskusių mažylį romus akiuniotas daktaro sūnus Ijlifas, prieš prasidedant finaliniam-choraliniam-dangiškam „Visuomenės priešo“ solfedžio, so-pulingai paklausia D. Gavenonio Stokmano: „O ką mes darysim, kai tapsim laisvi ir kilnūs?..“ Klausimas totai bankrutavusiam protagonistui, tupinčiam absoluočioje desperacijoje, be abejo, provokacinis. Stokmano at-sakymas – „pjausim tuos pilkuosius vilkus“ – neįtikina. Tokia yra išvirkšioji Vaitkaus–Ibseno ištarmė. Tamsioji tie- sios pusė. Kaip ta juoda polietileno plėvė, rūškanų apsaugininkų užtraukia-ma išlaižia avansenos.

Scenoje – atletiškas buitinis-psicho-loginis-antikinis balaganas: sveikatin-gi mauduoliai su baltais frotiniais chala-taisi ir susuktais rankšluosčiais ant galvų, cīrškinamos dešrelės, trijų bližių merguželių disco (ansamblis „Trylika“ atlikėjos INdY, TiNA,

DiNA), repo grupės „Contrast“ lyderio E. Bechter stūgavimas, karu-seliniai Jurgos Kalvaitytės špagatai, ritmizuotos skanduotės, karstymasis sienomis, ritualinis-letalinis alpinizmas.

Videoprojekcijoje – tolium egzotiškų kraštų kurortų pakrantės su šiaudinėmis trobelėmis, povandeninės melsvybės nardantys rykliai, gatvės grindiniu plaukiantys neišsiuisti laiškai, tartum beverčiai bergždžiai pro šali praplaukusio gyvenimo popiergaliai. Režisierius šiosy dirba be pustonių, ima jėga, prievertauja tarytum gerai išsi- išsėjės štangistas. Belieka atspalai-duoti ir jausti malonumą.

Tokiam vizualinio beprotinamio fone skeleidžiasi kraupi Ibseno–Vaitkaus parabolė: siautėja partijų, kon-torų vergai – iškrypeliškas, kiaurai prapuvęs J. Budraičio ponios Stokman patėvis; egzaltuota, afektinė Stokmano dukra Petra; sklidini nuo-saikaus sąmoningumo ir saikingo nuosaikumo savaip tyri ir švelnūs monstri D. Meškausko ir R. Bagdzevičiaus (abu puikūs) Aslaksenai; nesėkmingai už neigalaus teisulio nutekėjusi „ofeliška“ V. Kuodytės ponija Stokman; tvarkingai pasitem-pės, uniformine lazda bemaskatuojantis vampyriškas vietinės reikšmės mafijozėlis viršininkėlis V. Anužio miestelio valdytojas; vilkšuniškas, briliantinu gerau suteptas „Liaudies šauklio“ redaktorius Hovstadas; pagaliau D. Gavenonio Stokmanas – įmetėjės papunis, tragediškasis kvailelis-jurgelis-meistrelis, iki trijų pirštų kombinacijos sukarikatūrintas naujuju laiku Edipas („mes nugalēsim, kai tik bus sutaisytos mano kel-nė!..“).

Tai ne žmonės, tai plakatai, iška-bos, transparantai, sergentys žvėrys, paliege demonai, nukvėč apsidrau-dėliški gladiatoriai dvigubu amfi-

teatru apjuostoje Nacionalinio dramos teatro didžiojoje scenoje.

Avinjono Popiežiaus rūmų kieme šitas spektaklis vaidinamas, ko ge-ro, nebus – tai vietinė rinkai skirtas lokalus stipriai užnuodytas produktas, kuriame galima užuosti to, dar sezono pradžioje pažadėto „naujojo poveikio“ pradus.

Na tai – J. Vaitkus tarsi šaltakraujiškas serijinis žudikas su gerai išgalsta tragiškai didaktiška ir tragikomiškai idealistine H. Ibseno geležte kumštyje atsuka „veidrodį“ į mus pačius. O vaizdelis nekokis: taip ir gyvenam, kasdien maitinami lais-vos ir nepriklasomos spaudos – se-nos užkietėjusios prostitutės, apsi-gobusios tyros, nekaltos mergelės drapanom; valdomi grubiu, brutaliai kukurbezdišlių, sumanu sutene-rių – prezidentūrą, prezidentūrėlių, vyriausybų, seimų, savivaldybių, sa-vivalde bilybėlių; kasryt ir kasvakar srebiamė juodą užnuodytą vande-nį, nes esame kompaktiškai dauguma, mėšlinos biblinės kiaulės, nuo skardžio puolančios žemyn, se-ni ožiai jaunuolyne moralinio skor-buto pagadintais protiniais dantimis, mišrantičio pasaulio griuvėsiai...

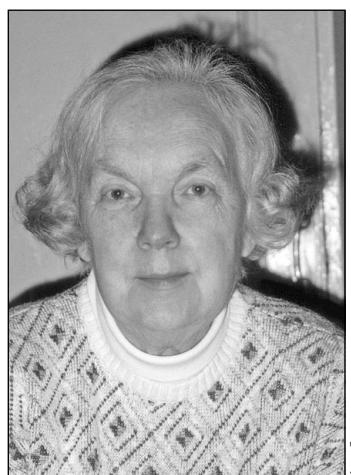
Nes tik šitaip ekonomiškai ir politiškai apsimoka, nes taip sutvarkyta „iš viršaus“, nes esame praskolin-tos, bankrutuojančios, radioaktivios „gydyklos“, kuri vadina Lietuvos Respublika, pacientai. Ir jokie išsi-šokėliai stokmanai čia nereikalingi. Tegul važiuoja, kur nori. Sienai atviro.

Tai ką daryti?.. Ogi padainuokim, pasolfedžiuokim... Apkvailinti, su-vargę ir nuskurdę. Ne taip, kaip 1988-aisiais ar 1989-aisiais su vėlia-vom ir paleiøjimais, o po vieną arba mažomis grupelėmis: užgesinę švie-sas, užsitraukę užuolaidas, atsukę dujas, prie žvakii, tylini trimitams ir būgnams. Jau metas. Kito kelio nėra.

In memoriam

Aspazija Surgailienė (1928–2011)

Lapkričio 3 d. sulaukusi 83 metų staiga mirė grafikė Aspazija Surgailienė. Negalėčiau ištarti tokius žodžius kaip Arvydas Šaltenis, atsisvei-kinant su dailininkė Menininkų kalnelyje po Antakalnio pušimis gailėjės: „Mus paliko mergaitė iš Tauragės...“ Ištigo ši jo frazė, nes Surgailienė iš tikrųjų buvo iš tų žmonių, kurie nepasensta... Be iš-démétingos Surgailių poros Vilnius bus nebe tokis: lieknas, vikrus, greitas, visada elegantiskas Leopoldas ir ji – lėta, didinga, primenanti sta-tulą. O dar tas vardas – Aspazija, Lietuvoje skambantis beveik egzo-tiskai. Pati sakė, kad buvo jai duotas ne garsiosios latvių poetės, bet mamos jaunystės draugės graikės atminimui; taigi atkeliaučių iš anti-kos šalis. Aspazijos Surgailienės gyvenimas ir kūrinių patvirtinė, kad vardai žmonėms iš tikrųjų tenka ne šiaip sau. Antikos taurumą ir har-moniją skleidė ne tik dailininkės iš-

vaizda bei povyza, bet ir darbai. Kur- ti pagal lietuviškus medžio raižinius, jie turėjo paprastumo ir naivumo, būdingo liaudies bei viduramžių dai-lei, bet taip pat alsavo antikos dva-sia, Surgailienės perimta ne tiesiai iš graikų, bet labiau iš klasikinio modernizmo skulptūros ir grafikos, pirmiausia turbūt iš Henry Moore'o, Louise Nevelson, kuriai Surgailienė nuoširdžiai žavėjosi.

Nepažinojau Aspazijos Surgailienės asmeniškai, bet visai mano ir

kelioms vėlesnėms kartoms nuo ankstyvos vaikystės ji buvo sava sa-vo knygomis. Iki šiol gyvai prisime-nu, kaip dar nemokėdamas skaityti gulėdavau ant grindų it Surgailienės pieštasis šokolado juokdarys iš Vytauto Rudoko pasakos (1962) ir žaisdavau su jos iliustruotomis mažomis knygutėmis iš „Pasakų skrynelės“ (1961 ir 1965) pati sau kurda-ma istorijas pagal jų paveikslėlius. Dar išsiminė graudi Antano Venclovas pa-saka „Pyraginės anties žuvimas“ (1966). Nežinau, ar išpūdis būtų bu-vęs tokis stiprus, jei ne Surgailienės iliustracijos. O knygos pavadinimas pakuždėjo žodį „pyragiškumas“. Tas giliai mintyse ištrigė žodis ne tik apibūdina Surgailienės paveikslėlių išorinį panašumą į kvapnus me-duolius, bet pirmiausia nusako daug svarbesnį dalyką: siejasi su namais, jaukumu, saugumu – erdvė, kurioje atsirado ir kurios dvasia skleidė dailininkės piešiniai. Kai vieną vie-nintelį kartą gyvenime teko pasikal-beti su Surgailiene, ji pasakojo, kad dirbdavusi visada namie: „Andriū-kas, sūnus, čia pat žaidžia ant kili-

mo, o aš prie stalo pašau.“ Raižiu-nius pagal jos piešinius darydavęs vyras Leopoldas, o paskiau ji juos taip pat namuose, išprastoje aplinkoje spalvindavusi skaisčiausiomis vit-ruž spalvomis.

Kas šiandien gali pasakyti, kiek pastangų reikėjo sickiant apginti ir išvirtinti tą jaukų ir saugų grožio pa-saulį? Juk ne šiaip atsakydama Al-fonsui Andriuškevičiui į ankoetoje užduotus klausimus Surgailienė ra-sė: „Susilietimas su žolėmis ir medžiai, su draugiškais man žmonėmis – tai akstinas kūrybai. Siurkštus kieno nors elgesys, visokia prievara tą norą kurti visai manyje užgesinā“ (72 lietuvių dailininkai apie dailę, su-daryt. A. Andriuškevičius, Vilnius, 1998, p. 280). Šiuose žodžiuose galima skaityti visiems bendrus susidūri-mo su kitais išgyvenimus, galima žvelgti sovietmečio realijų atgarsį.

Po parodos, skirtos Šaltojo karo laikų modernizmui, kažkas svarstė, kad joje, be kitų mūsų dailininkų darbų, būtų tikę ir Surgailienės 7-ojo dešimtmecio kūrinių, pavyzdžiui, iliustracijos kosmoso užkariaivimo

tema Kosto Kubilinsko eilėraščiu „Untulis ir Mėnulis“ (1960) – vienai pirmųjų jos iliustruotų knygų. Taip, be abejo. Ta knygelė tipiška kylančios modernizmo bangos epochai, kartu joje jau ryškai tai, kas išivyras vėlesniuose Surgailienės darbuose.

Skaiciuojant eilėraštį per piešinius, nes knygetę gavau dar nepažindama rai-džių. Atsimenu, kaip man patiko, kad kosminė erdvė šioje knygelėje žada ne tik nežinią, pavojuj, tamsą, šaltį, bet taip pat ir užmiesčio išvykos pramogą: susikūrus lauželį išsi-kepti keptuveje šviežios žuvies. Tik perskaiciusi sužinojau, kad taip pa-vaidzuotus mažojo Antanėlio fan-tazijos. Vis dėlto daug mielesnis už poetą didaktiką ir sveiką protą man buvo ir liko Surgailienės sukurtas pasakojimas.

Džiaugiuosi, kad spėjau padėkoti dailininkei už puikiąsias vaikystės valandas, kurių prisiminimą brangiui ir branginsiu. Liūdžiu, kad tenka atsižvelginti su žmogumi, dovanojusiu tiek džiaugsmo ir grožio mums visiems.

GIEDRĖ JANKEVIČIŪTĖ

Laisvas žmogus yra vienas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

na, kelkis ir cik“ Panevėžio dramos teatre, Jono Jurašo „Apsivalymo“ Kauno dramos teatre, juolab Vaitkaus „Visuomenės priešo“ LNDT – nuteikia viltingai. Visų pirma šie darbai permasto teatro, kaip institucijos, kuri ne tik neprivalo patikauti savo žūrovams, bet gali ir turėti žadinti ju sąmoningumą, funkciją. Antra – šie darbai, aktualizuodami vieną ar kitą skaudžią mūsų laiko ir sociumo sritį, provokuoja kritinį, asmeninės pozicijos reikalaujantį jos vertinimą. Ar stebėtume natūralistinę, nepagražintą, dešimtmecius atgal nubloškiančią Hananos šeimos būti, ar smelktumėmės į Alydės Trū kankinamą atmintį, ar dalyvautume dviem stovyklomis, dviem požūriams atstovaujančių brolių Stokmanų kovoje, esame ištraukti į diskusinę erdvę, kuri nepalieka abejingų.

„Kultūros ir pramogų susilieji mas šiandien lemia ne tik kultūros degradaciją, bet ir neišvengiamą malonumų sudvasinimą“, – dar 5-ajame XX a. dešimtmetyje teigė Maxas Horkheimeris ir Theodoras Adorno, kultūros pramonėje įžvelgdamis melo, prisitaikymo, vartotojiskumo skatinimo ir kvalinimo mechanizmą, skirtą kultūros ir visuomenės sumasimui. O pastaroji, išsukta į pa(si)tenkinimo incercijos konformizmą, neišvengiamai „gina ideologiją, paverčiančią ją vergais“. Henrikas Ibsenas, rašydamas „Tautos priešą“ 1882 m., palietė ir šią, atrodytų, tik mūsų laikams būdingą situaciją. Žiniasklaidos parsidavėliškumo ir manipuliavimo masėmis tema itin grakščiai įsiungia į pjesę persmelkuši masiškumo ir individualizmo konflikta, kurį visi jėga spektaklyje išplėtoja Vaitkus. Pačioje spektaklio pradžioje, žūrovams dar tik sėdantis į savo vietas, vyksta siautelingas kultūros ir pramogų susiliejimas, apdumiantis akis jau vien tuo, kad čia sunkiai atskirsi, kas yra tikras aktorius, o kas – pramogų pasaulio atstovas. Ši masinė šokių ir linksmųjų įžanga – visuotinės gerovės išraiška – netruks atsukti savo tikrąją pusę, spektakliui baigiantis paliakdama nuolaužų krūva.

Pavadindamas spektaklį „Visuomenės priešą“, Vaitkus turėjo galvoje pasikeitusią tautos samprata – tai nebe tauta, o „sambūris“, „mokesčiu mokėtojai“, kurie naikinaviską, kas paliečia jų interesus ir pasikėsiniai į jų tarimą gerovę. Ibsenas, pavadinimui panaudojęs Romos teisės terminą, reiškiantį neteisinių asmens pasmerkimą ir jo sunaikinimą, kaip tik ir atveria tokio naikinimo mechanizmą. Daktaras Tomas Stokmanas, sėkmingesnai pradėjęs sveikatingumo gydyklos veiklą ir tikėjės, kad ji atneš miesteliui gerovę, sužino, kad į gydyklą patenka nuodingos nuotekos ir vienintelė išėitis apsaugoti žmones – ją uždaryti. Tuo tarpu jo brolis Peteris Stokmanas, miestelio valdytojas, policijos viršininkas ir net gydyklos valdybos pirmininkas, galvoja priešingai – uždarius gydyklą, kad klaida būtų iš-

taisyta, miestelio gyventojams teks sumokėti tūkstančius, o tai reiškia – jokios gerovės. Svarbiausia, kad šis „pavojuj“ asmeniškai liečia ne tik kiekvieno kišenę, bet ir valdžios planus – atskleista klaida kirstą per jos autoritetą, ryšius, nulemtų rinkimų rezultatus. Juolab kad iš „valdžios tinklų“ išvėlę visi didesni ar mažesni sraigteliai, pradedant laikraščio redaktoriumi ir baigiant spaustuvininiku, kurie atstovauja vienai ar kitai partijai, gyventojų daugumai. Maniliuodama grėsmingu šūkiu „Dau-

panaudojimo mūsų teatre būdų, kai vaizdas ne tik neiliustruoja dramino veiksmo, o sukuria naujų ir dramaturginį, ir prasmės sluoksni (štai, manyčiau, ir videodailininko suomio Ville's Hyvöneno, kūrusio įsimintino „Vyšnių sodo“ vaizdo projekcijas, ir jo padėjėjų Anetos Bublytės ir Eglės Eigirdaitės nuopelnas).

Prarajos, grėsmės, griūties situaciją akcentuoja ir spektaklio scenovaizdis. Ekranas, kuriame kartkėtėmis tyvuliuoja juodas vanduo ar ima

ti idėjinei karikatūrai. Aktoriui tenka išties sunki užduotis – išlaviruoti tarp Stokmano žmoniškumo ir „fundamentalizmo“, naivumo ir žūtbūtinio, azartiško užsidegimo įrodysti savo pranašumą, kad jis nevirštū dar viena politikuojančia jėga. Režisierius pratęsia Ibseną – sugrąžina Stokmaną ant žemės, atveria akis į paprastus dalykus ir leidžia kartu su vaikais pradeti motyti abécélės. Tačiau tai išyksta tik po to, kai Stokmanas iš tikrujų išsilaisvina. Vienoje paskutinių scenų

lankstus, slidus prisaikėlis, akmirkniu galintis keisti nuomonę, išduoti ir parduoti pasitikėjimą ar jausmus. Meškausko Aslaksenas, vienas „maloniausiu“ spektaklių veikėjų – nuosaikumo ir pataikūniškumo įsiūnijimas, visur atsirandantis laiku, kad nugriebtų savo reitingų dalį. Šie veikėjai karaliauja antroje spektaklio dalyje, kurią režisierius paverčia politiniu farsu, atskleisdamas „nuomonų ringo“ ir balsavimo absurdiskumą.

Žinoma, spektaklio kūrėjai neperžengia teatrinių sąlygiškumo ribų. Tai, kad Vaitkus neardo draminio Ibseno pjesės audinio, išsaugo ne tik tekstą, bet ir žanrinus (socialinė komedija!) pjesės elementus, kad veikėjų kostiumai ženkliniai vos jaučiamą laiko skirtį (dailininkė Jolanta Rimkutė, asistentė Marta Žukauskaitė), suteikia „Visuomenės priešui“ išbaigtos sceninės interpretacijos formą. Joje iki galo išplėtojamas ne tik svarbiausias, išpriešingas barikadas veikėjus išskyrių konfliktas, bet ir Ibseno rutuoliu šeimos, artimų žmonių tikėjimo ir pasitikėjimo tema, spektaklio pabaigoje suskambanti viltinga Tomo Stokmano ir jo dabar didžiulės šeimos daina. Čia kartu su aktoriais abécélę mokosi dainuoti specialiai spektakliui pakvesti vaikai, ir ši simbolika scena virsta dar vienu neteatrinės tiesos išveržimu. Beje, spektaklyje nuolat jauti simboliskumu ir tikroviškumo sampyną – simboliai priartina prie Ibseno poetikos, jie apskritai būdingi Vaitkaus režisūrai, tačiau šiek tiek simboliskumas atrodo giliai įaugęs i spektaklio diरā, yra tarsi vaizdinėjo gramatika, net emocinė paspirtis. Bėgantys iš „skėstančio gydyklos laivo“ pacientai, išsitraukiantys į repoujantį dainavimą žurnalistai, agitatoriai, kurie žygioja mušdami būgną ir trimituodami – tai vis masiškumo išraiška, kuriai staiga režisierius priešpriešina mirštančios gulbės – motinos – agoniją. Šis trumpas, sukrečiantis epizodas tampa Viktorijos Kuodytės suvaidintos Tomo Stokmano žmonos paveikslų branduoliu...

Dainius Gavenonis (Tomas Stokmanas)

D. MATVEJEVO NUOTR.

guma visada teisi“, ši „visuomenė“ ne tik nulinčiuoja daktarą Stokmaną per vieną susirinkimą ir balsavimą, bet ir paskelbia jį prieš, nuniokodama namus, jam ir jo šeimai užtrenkdamas visas duris.

Vaitkaus spektaklis priartėja prie forumo teatro. Žūrovai sėdi ne tik salėje, bet ir scene, spektaklio „visuomenė“ išbarstyta tarp žiūrinčiųjų, kurie nevalingai tampa jos dalimi. Be to, sceneje sėdintiems žūrovams salė tampa gyvu dekoracijos ir veiksmo elementu, o tie, kurie žūri į sceną, permato ją kiaurai, horizonte ižvelgdami savo atspindį. Taip ne tik išklabinamas žūrovų pasyvumas, veikėjams atsiduriant jų pusėje, tiesiogiai kreipiantis ir laukiant pritarimo; žūrovai tampa prasminių spektaklio akcentu – jie yra ta anoniška ir tylia masė, kuria manipuliuoja triukšmingi atstovai, ir jie yra tie, kurių teismui pateikiama dviejų požiūrių konfrontacija. Neatsitiktinai virš vaidybos aikštėlės kaip Damoklio kardas kabaničiamė ekranine per susirinkimą supriehinami čia pat filmuojamų abiejų pusų atstovų veidai. Trečias – neutralus kameros – žvilgsnis tarsi išplėšia šiuos veidus iš spektaklio konteksto ir suteikia jiems apibendrinamą reikšmę – jie virsta savo komisijos nesutaikomos politikos ir žmoniškumo ekonomikos. Ir kartu dar labiau pabrėžia tarp veikėjų atsiradusią neįveikiamą prarąj. Išties tai, sakyčiau, vienas tiksliniaus kameros ir filmuoto vaizdo

mirgti nujauciamos panikos kadrų, scenos grindys, kurios musilesdamos sukuria mirtinai pavojingo kanalokarsto aliužią, pagalai tiesioginė žodžio prasmė išvirstanti scenos sieną – tai ne vien vaizdinės priemonės, veikiančios kaip potekstė ar metafora ir skirtos sustiprinti pasirinktos spektaklio estetikos, balansuojančios tarp teatriškumo ir tikroviškumo, illuziją. Tai perspėjimas, šaukimas apie tai, kad sėdime ant parako statinės, esame ant prarajos krašto ir nežinia, kokia baigti laukia, jei negirdėsime blaivas proto ir tiesą iškeisime į apgaulingą gerovę.

Ibsenui daktaras Stokmanas – idėjška ir simbolinė figūra, autorius jo lūpomis skelbia ne tik savo laikui aktualius šūkius, bet ir paverčia jį savo laikmuo popiereliu, demaskuojančiu valdžios, visuomenės ydas. Tai nesutramdomas, karinės individualistas, tiek pat užkrėstas savo tiesa, kick ir jo priešininkai. Spektaklyje gali pajusti režisierius ironiją, kai „lipdamas“ į savo tiesos viršunę Stokmanas staiga pasiekia galines salės eiles, o ištremtas iš visuomenės, pusnuogis, bet išdidus, skelbia visus nugalėjėjus. Tomą Stokmaną vaidinančius Dainius Gavenonis išlaiko šią Stokmano virsmo tiesos ruporu vertikale, suteikdamas jam ir komiškumo, ir dramatizmo. Ir tik todėl, kad jo deklaruojamos tiesos yra įtikėtos – kiekvienam šūkyje girdi nesumeliotą nuoširdumą (!), – Stokmano negali prilyginti.

Stokmaną aplanko iki šiol mislinčių tylėjus uošvis Mortenės Kijilis (Juozas Budraitis), tuo pat su naujais pasiūlymais grįžta redaktorius Hovstadas (Paulius Tamolė) ir spaustuvinkas Aslaksenas (Darius Meškauskas) – pasirodo, uošvis supirko gydyklos akcijas, ir dabar tik nuo Stokmano priklauso, ar jis taps vienvaldžiuoju miestelio šeimininku. Supratęs, kaip lengvai galima manipuliuoti „viešąja nuomone“, kaip skelbtos tiesos gali pasitarnauti naujam sandėriui, o „visuomenės priešas“ vėl virsti „visuomenės draugu“, Stokmanas pasirenka tris riebus „ne“. Laisvas žmogus yra vienas.

Tinklui, sambūriui, daugumai atstovauja Vytauto Anužio Peteris Stokmanas, Paulius Tamolės „Liaudies šauklio“ redaktorius Hovstadas, Dariaus Meškausko spaustuvinkas Aslaksenas. Režisierius ir aktoriai jų taip pat nekarikatūrina, tačiau kuo jie tikroviškesni, natūralesni, net simpatiški, tuo yra pavojingesni. Valdingas, griežtas, aštraus proto ir įtaigios iškalbos Anužio Stokmanas – akivaizdžiai priešingybė broliui. Jis iš tikrujų vadovaujasi racionalumu, kuris netgi labiau imponuoja nei Tomo Stokmano idėjiškumas – Peterio priešprieša argumentuota, jo teiginiai pagrįsti „daugumos psichologijos“ išmanymu, tačiau svarbiausia, kad būtent jo rankose tie, kurie formuoja viešą opinią. Tamolės Hovstadas –

1901 m. Maskvos dailės teatro gastrolėse Peterburge „Daktaras Stokmanas“ (jį vaidino Konstantinas Stanislavskis) išprovokavo politinę demonstraciją Nevskio prospekte. Jau per vaidinimą studentai garsiai pritarė Stokmano žodžiams, o išėjė į gatvę skandavo jo šūkius, kol buvo sutramdyti ir išvaikyti policijos. Prieš LNDT premjerą spektaklio citatos ant reklaminų stendų mieste siurpino valdžios atstovus, nors kaip tik jie lapkričio 11-ają sudarė publikos daugumą, kuri, nesilaikusi antros dalies, paliko teatrą. Spaudoje netruko pasiroduti užgauilingi „komپaktiškos daugumos“ gynėjų rašinai ir komentarių. Ir koks sutapimas! „Seimas pasirinko braudytį po purvą“, – citavo jo pirminkę antradienio laikrašciai.

„Literatūros patirtis man svarbiausia“

Aleksandras Sokurovas apie „Faustą“

Tebesitęsianti „Scanorama“ šią savaitę pasiūlė pasižiūrėti vieną svarbiausių sezono filmų – Venecijos kino festivalyje „Auksiniu lietu“ apdovanotą Aleksandro Sokurovo „Faustą“. Pateikiame pagal rusų žiniasklaidą parengtus režisierius interviu, duotų iškart po Venecijos apdovanojimo, fragmentus.

Jūs nugalėjote, sveikiname! Kaip dabar jaučiatės?

Pagaliau baigėsi 1980-ųjų gruodį sumanytas didelis darbas... Tada save darbo užrašuose pasižymėjau mintis apie keturis filmus „Molochas“, „Jautis“, „Saulė“ ir „Faustas“. Regis, tuose ankstyvuosiuose užrašuose tik filmas „Saulė“ vadinosi kitaip. Taigi man svarbiausia, kad baigėme tetralogiją.

Kodėl paskutinė jos dalis skirta būtent „Faustui“?

Man tai visiškai akivaizdu, nes gyvenu europietiškos tradicijos, europietiškos kultūros ribose. Man Goethe ir „Faustas“ – fundamentalūs pasaulinės kultūros reiškiniai, visos humanitarinės XIX–XX a. kultūros pagrindas. Bent jau Rusijoje visi – Aleksandras Puškinas, Fiodoras Dostojevskis, Levas Tolstojo – jautė milžinišką šios klasikinės vokiečių literatūros kūrinio itaką. Man net sunku išsivaizduoti, kokia būtų pasaulinė literatūra, jei nebūtų „Fausto“!

Dauguma dabar priekaištauja Jums, kad laisvai jū interpretavote.

Mes nekūrėme Goethe's ekranizacijos! Filmas – ketvirtoji tetralogijos dalis, visiškai savarankiškas sumanymas ir uždavinys. „Faustas“ patenka į šią istoriją kaip mūsų žmogiškosios patirties dalis. Jurijus Arabovas parašė scenarijų, bet kai pradėjome versti ji vokiečių kalbą, teko grįžti prie kitos kultūros, kitoji emocijų, charakterių, realijų. Ir daug ką prisiejo keisti. Taip pat ir grįžti prie Goethe's teksto. Beje, kartais jis labai aštrus. Aš ne visada drįsau tiesiai versti tai, ką kalba personažai. Esu slaviško auklėjimo, todėl tokų dalykų garsiai ištarti nebuvo tekę.

Koks yra Jūsų Faustas?

Man Faustas yra gyvas žmogus. Jo likime yra visko, kas gali atsiskirti žmogui. Jis yra žmogus, kaip ir kiti tetralogijos personažai – Leninas, Hitleris, Hirohitas. Tai – reallū žmonės, o jų socialinis statusas, vieta istorijoje – tik priedas prie charakterių, asmenybų.

Kaip rinkotės, kur filmuoti?

Vietos, kurioje rutuliojasi dramatinis veiksmas, pasirinkimas iš principo svarbus kinui, nes, kaip mes sakome, „natūra“, terpė – tai filmo dramaturgijos dalis. Beje, kaip ir kalba, juk neatstiktinai filme kalbama vokiškai. Nes kalba – taip pat daugiau nei tiesiog išraiškos priešmonė. Tai – charakteris, potekstės,

estetika, etika... „Faustas“, Goethe neigyvendinami be vokiečių kalbos. Islandija taip pat atsirado filme todėl, kad ši žemė palieka nepaaiškinamą išpūdį. Pajunti tam tikro baigtinumo išpūdį. Tarsi baisusia, ką galima išsivaizduoti mūsų planetoje, jau īvyko. O mūsų liko nedaug ir mes stengiamės išgyventi. Sunkios praeities, sudėtingos dabarties ir labai tragiškos ateities Žemė. Beje, filmo finalą filmavome toje vietoje, kurios dabar nebéra. Ten paskui išsiveržė ugnikalnis Ejafjadlo-kaudlis, paralyžiavęs visą Europą. Vadinas, dabar tai jau archyvinė medžiaga. Gyvenime viskas greitai keičiasi, nyksta.

Jūsų filmų gamtoje visada slypi gilesnė prasmė?

Man visada svarbu pasinerti į gamtą. Vieina vertus, tai kino privilumas, kita vertus – trūkumas. Kartais pasirinkta „natūra“ įgauna per daug prasmės. Kartais pernelyg svarbus tampa sumanymo materializavimas. Rašytojas gali atsisakyti smulkmenų aprašinėdamas veiksmą. Deja, režisierius turi viską parodyti tiksliai. Jei ko neparodai žiūrovui, iškart kyla klausimų. Kine iš režisieriaus reikalaujama pernelyg daug. Kino erdvė turi būti šiek tiek asmeniška. Kaip formavosi meninis filmo sprendimas? Per vizualinį tikrumą. Mes jį po kruopeli rinkome iš tapybos, grafikos, atsiminimų, rusų ir Vakarų keliautojų memuarų, iš meilės vokiečių kultūrai. Iš nuostabaus mūsų aktorių talento.

Koks menas Jums yra svarbiausias?

Aš – literatūros gerbėjas. Todėl mano mokytoja yra literatūra. Ji man lemia viską. Literatūros patirtis man svarbiausia. Toks programinis darbas, koks man yra tetralogija, – ne kinematografininko, o rašytojo patirtis. Tik rašytojai gali tiek daug laiko praleisti už rašomojo stalo kurdami vientisą meninę terpę, vaizdinį. Kinui tai, deja, nebūdinga.

Dabar jau ir rusiškai išėjo Jūsų knyga „Salos vandenyne“. Rašysite ir toliau?

Iš tikrujų neturiu jokių rašytojo polinkių. O „Salos vandenyne“ – tai tiesiog asmeniniai režisieriaus užrašai. Nesiengiu persikvalifikuoti į literatus.

Kodėl būtent Johannessas Zeileris suvaidino Jūsų filme Faustą?

Aktorų atranka vyko Berlyne. Pamačėme daug Europos aktorių – per tūkstantį tokio amžiaus Vokiečių, Austrijos, Skandinavijos šalių, Islandijos aktorių. Ir tik Zeileris atitiko mano išsivaizdavimą apie gyvą Faustą. Ne mitologinę figūrą, kuri viską tik išsivaizduoja, bet nieko nebegali. O jei ir gali, tai tik padedama pašaliniai jėgų. Mane jis ir patraukė kaip personažas, kuris dar daug gali.

„Faustas“

rejau jokių abejonių. Svarbiausia, kokia kaina. Bet nesuveikė nei logika, nei istoriniai pavyzdžiai, tik valios stichija. Ir remiantis asmeniniais charakterio ypatumais buvo priimtas sprendimas kariauti. Suprantate, tai nebuvu išprotautas sprendimas. Ir ši problema visuotinė: aplinkybės tam-pa vis sudėtingesnės, o jų sprendimo motyvai priklauso nuo žmogaus charakterio. Dramai, Shakespeare'ui tai nuostabu! O gyvenimui, atsakomybei prieš istoriją – tai akligatis.

Gera, įleiskime čia moterišką pradą, – gausime Valentīn Matvienko (Rusijos politikė, – red. past.).

Sakoma, kad tiesa būna per viduri. Gaila, kad Dievas nesukūrė ko nors trečio, neutralaus, jungiančio abi lytis. Mūsų tetralogija – vyriška. Ji – apie vyro gyvenimo ir raidos problemas. Apie tai, kad net turėdamas milžinišką valdžią, pasirinkimo galimybę, jis klysta. Bet jis be galio nelaimingas, vienišas, jam stinga harmonijos. Mes nežinome nė vieno harmoningo, natūralaus valstybės vadovo.

Dabar norėčiau pasižiūrėti prieš „Faustą“ sukurtus filmus. Sąmonėje jie keistai susijungę, todėl „Faustą“ suvokiu kaip prieistorę to, kas atsitiks filmuose apie Hitlerį, Leniną, Hirohitą.

Taip, tai kvadratas. Jame nėra pagrindinio kampo, kad ir nuo kokio likimo pradësi, bus žmogaus gyvenimo ratai. Visada nejaukiai jaučiaus, kai pasirodydavo tie filmai – juk žinojau, kad jie kaip knygos skyriai. Jei dabar turėčiau galimybę su jais padirbteti kaip redaktorius, taip ir padaryčiau. Štai išleidome filmo „Gelbék ir išsaugok“ DVD – strumplinu filmą 40 minučių. Jį restauravome, išleidome 800 egzempliorių tiražu ir nebežinome, kur déti – parduotuvės nenori. Tai – nauja redakcija. Rašytojas, žurnalistas perleisdamas knygąs jas redaguoja. Aš manau, kad iš naujo patekiant filmą žiūrovams reikia turėti galvoje savo klaidas ištaisyti tai, ko negaléjai tuomet. Jūs teisus – reikėjo visą tetralogiją išleisti iškart. Deja, tai neįmanoma.

Tradicinis klausimas – kokie Jūsų planai?

Dokumentinis filmas apie Antrąjį pasaulinį karą, bet jis ištrigo – iškilo problemų su vokiečių produseriu. O rusiškų pinigų ten nėra, nes rusiškų pinigų apskritai nėra. Yra dviejų vaidybinių filmų eskizai, bet viskas atsiremia į ekonominės galimybes. Aš ir produseris Andrejus Sigle nesame tarp žmonių, kuriuos remia Kino raidos fondas, mums atėjo sunkūs laikai. Vis dėlto aš visuomet kūriau filmus už rusiškus pinigus. Man tai svarbu: pasakyti prancūzams, vokiečiams, japonams, kad vyriausybė davé pinigų štai tokiam kinui. Tada jie taip pat pasitempdomavo. Visada tuo didžiausiai.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Pokalbis su „mirusu“ menininku

Bumerangu sugrįžęs interviu su Robertu Gritėnu

Maždaug prieš metus buvau nusiuntusi klausimus tuo metu aktyviau pasirodančiam menininkui. Paskutinis akstinas užkalbinti Robertą Gritėną kilo po kuratoriaus Kęstučio Šapokos organizuotuose parodos „Idealios perspektivų triukai“ Jono Meko vizualiųjų menų centre 2010 m. Pokalbis taip ir nebuvu publikuotas gal dėl komentatorių aštrumu persmelkto tono, kalbėjimo ne apie meną, o apie asmenines būsenas, ar todėl, kad nebebuvo galimybės tai pačiai parodai skirti kelių publikacijų – gerai neprišimenu. Tačiau menininkas po metų pasiūlė peržiūrėti šį nerealiuotą projektą ir būtent dėl šio jūdesio pasidarė savotiškai įdomu. Ar aktualijos liko aktualiomis, ar tai atspindi vieno asmens, ar grupės požiūri, nusprėskite Jūs. Paskutinis klausimas prirašytas dabar.

Kuri tapybą, videodarbus, objektus... Internete radau, kad esi pristatomas net kaip skulptorius. Kas iš tiesų esi ar jauties?

Norčiau pakalbėti iš alkano, pikto ir nusivylusio menininko pozicijos. „Šiandien ir vėl nepardaviu nė vieno paveikslą.“ Taip pamažu pradėjau toliti nuo tapybos, apniktas suvokimo, kad romantizuotas požiūris į kūrybą galų gale priveda iki sąžiningo prisipažinimo, kad tenkindamas savyje tūnantį konformistą galiuapti susireikšminius, principingu karjeristu. O kadangi perkopės per trisdešimt išsitinkau, kad kaip individuas jau esu ganėtinai mięs bendruomeninės visuomenės atžvilgiu, nutariau pasiblašyti ieškodamas kūrybinės įvairovės ir laisvės. Kitaip tariant, siekiau įveikti, peržengti ribą, reikalaujančią kurti dėl kūrybos kaip savaiminio tikslą, kuris verčia jaustis nepilnavertiškai.

Kiekvienas pajungtas dabartinei visuomenei narys gali nepripažinti sau faktą, kad privalomai dalyvauja veiksmi, kuris sukurtas materialių manipuliacijų ir hierarchijų pagrindu. Tačiau menininkas, ne kas kitas, turi būti savanoris ir vilkti ant savekrūvas nusivylimu, nepateisinti lūkesčiu ir sudarkytu iluziju.

Yra menininkų ar menininkų, kurie(-ios) stengiasi ką nors nuveikti „kūrybos baruose“ kiekvieną dieną, tarsi tai būtų darbas, yra tokiai, kurie laukia „ikvėpimo“ arba dirba tik konkursinėse srityse. Parodose dalyvaujti ne itin dažnai. Kas skatina kurti?

Perspektyva tapti mėlynus žmogeliukus ir džiaugtis prisikimšus iš to kišenes „fanieros“ manęs neikvepi. Amatininkas gali girtis savo nagingumu, kasdien didėjančiu išdrožiamu taburečių skaičiumi, bet menininkas, nerandantis savalaikės pauzės ir atsitraukimo galimybės, turėtų sau papriekaištanti dėl vengimo būti neviešnašliškam savo kūrybos atžvilgiu.

Inirtingas „kūrybos baru“ arimas man atrodo beviltiškas, nes vertinėliausia medžiaga – pastebėjimai,

skatinantys suabejoti tikrovės adekvatumu – atsiverčia netikėtai, pradingus visam prasmingumui, efektams, arba priešingai – kasdieniam racionalumui kalant į smakrą iš pasalų. Apskritai man nesuprantama, kodėl menininkams rūpi miniai siūlyti savo intymias pažiūras, emocines nuostatas, išgyvenimus reikalaujant pripažinimo ir atpirkimo kaip savaimė suprantamo dalyko. Ar nekeista ir nekvaila stengtis būti atseit kažkam reikalingos kultūros įkaitai? Jeigu menininkas susitapatina su minia, reikalaudančia pramogų ir lengvai pasiekiamo varotojiško katarsio, toks kūrėjas tėra veidmainiškas iluzijų tenkintas. „Žinau, kad nicko nežinau“, – ar tai nėra malonius būsenai?

Galbūt yra dar ir formalusis kūrybinis aspektas, leidžiantis nekvartinių sau galvos šizofreniškai identiteto ir sublimacinio pažinimo klausimais. Ruošiamasis konkursams, parodomis kaip kūrybinė loterija ar betiksle pramoga gali pažiūrinti tuščiai prা-

ju yra mažai. Jeigu gudraučiau ir sakyčiau, kad pats kūrėjas yra tarpininkas, įjungiantis ir valdantis universalių idėjų mašiną, man tai būtų slyginai priimtinės požiūris. Jau minėjau, kad tapyba, kaip saviraiška, pasiekus tam tikrą amžių émę reikalauti ypatingo atsiribojimo ir susipriešinimo, tuščio filosofavimo ir dėmesio „superego“ subtilybėms. Taip jau yra, bet kūryboje visada vertinau paprastą ir santūrų atsitraukimą nuo tiesų teigimo, sureikšminimo. Labiau domina žaidimo situacija, kai meistriškumo požiūriu lygiaverčiai žaidėjai partiją sužaidžia neužtrukdami, bet taip pat intriguoja ir nežinomas prieninko konkurencinės nuostatos. Pavyzdžiu, tempti laiką yra strategiškai patogu, pralaimi savisaugą praradęs žioplys. Kita vertus, laikas ir yra tas nuožmusis oponentas.

Kas tau apskritai kūryboje rūpi – estetiniai, socialiniai, dar kokie nors kitokie aspektai?

Jeigu estetika yra emocijų, spal-

Robertas Gritėnas. „Nepriekaištingas alibi“. 2010 m.

randamo laiko pojūti. Tai ir šiokia tokia galimybė pasirūpinti savo iégūdžiais, stebėti kryptis, kuriomis juda kūrėjai, apgaulingai dangstantys pliką rutiną.

Tavo kūriniai skirtinių medijos ir turinio prasme. Tapyboje domiesi lyg ir vienaš kalykais, naudodamas kitas medijas – kitaip. Ar turi kokią nors visą kūrybą persmelkiančią idėją, temą? O gal pati medija padiduoja kokius nors sprendimus ar klausimus?

Išties mano kūriniai skirtinių ir

vu, formų plastikos dėliojo ir derinimo klausimas, tai tokie taikomieji kūrybiniai aspektai kol kas nedominia. Gal todėl, kad kartais baugu, nejausk stebėti rafinuotą miesto veidą, harmoningą idealių formų kakoviją, tobula išbligintus bulvarus, kaip kosmogonišės šventės išspildymo pažadą. Pradedant galvoti rimčiau, kad menininkui vis dėlto įmanoma prisikelti naujingu socialiniu pavadalui, dėmesį atkreipių į pedagoginės pareigos vykdymą. O gal būtų visai malonus kurti gyvus studentiškus prototipus,

Robertas Gritėnas. „Puntukas“. 2009 m.

Robertas Gritėnas. „Europjūklas“ / „Dedikacija tylajam postmodernizmu“. 2010 m.

besalygiškai tēšiančius nenuolankumo tradiciją, žiūrinčius į akademizmą iš tvirtos konkurencijos su autoritetais taško?

Kodėl benzininiu pjūklu supjaustei „Europos“ prekybos centrą (tiksliau, jo maketą)? Kuo tau tas prekybos centras neįtiko?

Galime iki pažaliavimo draskytis ir ginčytis, gyvename ar ne provinčialiai kontekste. Bet ką duoda oficialus europiečių statusas, jeigu karjeristai, tapę valdžios biurokratais, parduoda valstybinius interesus kosmopolitiniam kapitalui ir neaiškioms struktūroms? Kuris iš politikų galėtų įtikinami paneigtis, kad to nėra? Interneto „gadynėje“ laisvo eterio užteks dar kurį laiką, pasirūpinkime, kad viešoje erdvėje netrukūt oponuojančių pranešimų, teigiančių, kad įmanoma išlikti nedemoralizuotais, blaiviais idiotais, kitaip tariant, idealistais.

Gal gali papasakoti apie Puntuko akmens instaliavimą Vilniaus mieste? Kaip kilo ši idėja ir kas sutrūkdė pagaminti tą natūralaus dydžio muliažą?

Is pradžių su Puntuku nusitaikiau į ŠMC, buvo prasidėjusios derybos su kuratoriais. Tačiau dabar džiauguosi, kad veiksmas neišsispildė, nes tokia idėjos plėtros baigtais slėgtu banaliu iliustratyvumu ir tiesmuka kritika. Tai, kad idėja tapo daugiaplėilane instalacija ir iš sniego kamuolys, riedantys nuo kalno, apaugo įvairios problematikos sluoksniuose, nėra mano vieno nuopelnas. Pakankamai bendravau su kolegomis, kad susidaryčiau objektyvų pagrindą pradėti kultūrinio atrakciono vykdymą. Prasidėjus kultūros sostinės programai mane apstulbino planas praturtinti visuomenę tokio fiktyvaus lygio renginiuose, daugiausia motyvuotais etnokultūra. Tokio mastelio koncepcijos absurdas pakerėjo, supratau, kad galimybė pasireikštai įmanoma. Pagaminti objekto reprodukciją sutrukči, manau, tos pačios amžinai aktualios valstybiniu biudžeto problemos. Sureikšminti situaciją privertė projekto testinumas laike – per tuos trejus metus nesiėkta jokių kokybiinių pokyčių šiuolaikiškai suvokiamos kultūros atžvilgiu.

Vadini save „mirusu menininku“, bet vis dėlto žodis „menininkas“

išlieka. Neatsitrauki... Ne viską, ką norėtum pasakyti, galima publicuoti spaudoje, ir čia nemazai išbraukia. Kita vertus, yra garbiniai aštriai pasiskinęti pasirašant, nei anonimiškuose komentaruose. Ar neketini sukurti meno kritikavimui skirto blogo, analogiško reklamas išjuokiančiam „Nekenciu reklamos“?

Laiko atžvilgiu, pračiaus metams, ko gero, naivu ir ciniška vis dar imituoti „mirusį“, vis dėlto, kaip menininkui tai priimtina pozicija neigti nuostatas, kuriomis mirties satisfakcija siejama su amžinosiomis vertybėmis. „Miręs menininkas“ – tai atsiribojimas nuo visuomeninių kategorijų ir jų poveikio kūrybai. Bet visiškai atsitraukti, kaip pastebėjai, nepavyksta, generuoju naują „priskelimo“ projektą, ruošiuosi sukurti „tapybos sušaudymo“ instaliaciją-mašiną.

Nieko naujo nepasakysiu apie patologinę saviraišką interneto komentaruose: nevaržomą nardymą subdiskursinėje matricijoje skersai išilgai, keičiant anoniminię tapatybę, kuri leidžia „čia ir dabar“ tapti „nežinomu“ menininku, būti jo kai lyje geraja ir išvirščiąja puše, jaustis „visur ir visados“ patogiai ir madangai. Viena vertus, įdomu, kad internetiniai komentari, t.y. jų skaičius, atspindi domėjimą lietuvišku menu. Nesenai, Monika, minėjote, kad internetinės „7md“ svetainės lankytojų skaičius siekia keliolika tūkstančių. Tačiau kartais atrodo, kad diskusija be atitinkamos provokacijos yra neįmanoma.

Vis dėlto abejoju, kad meno kritikos pateikimo formatas, perteiktas kaip komedija, savęs parodijavimas, išjudins domėjimosi lietuviškajai meno kūryba sąstingi. Žiūrint iš tragikomikos pusės, meno „mirties“ inercija mūsų krašte vyksta nuolatos.

Esu tikra, kad komentatoriai nėra nei skaitytojų kiekio, nei jų kokybės rodiklis. Šiuo metu susidariau išpūdį, kad komentaro laukeliai veikia kaip virðulio siaurasis kaklelis – garui išleisti. Tikiu, daugybė žmonių meną kuria ir suvokia atsakingai (pirma prieš save). Tik bėda, kad meno darbuotojams pragyvenimą reikia nuolat išradinėti. Ačū už išsakytas mintis, ir pagaliau ne komentarų skiltyje.

PARENGÉ
MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Atminties dabartis

Kęstučio Grigaliūno instalacija „Aš nežinojau, Mylimasai, kad bučiuoju tave paskutinį kartą“

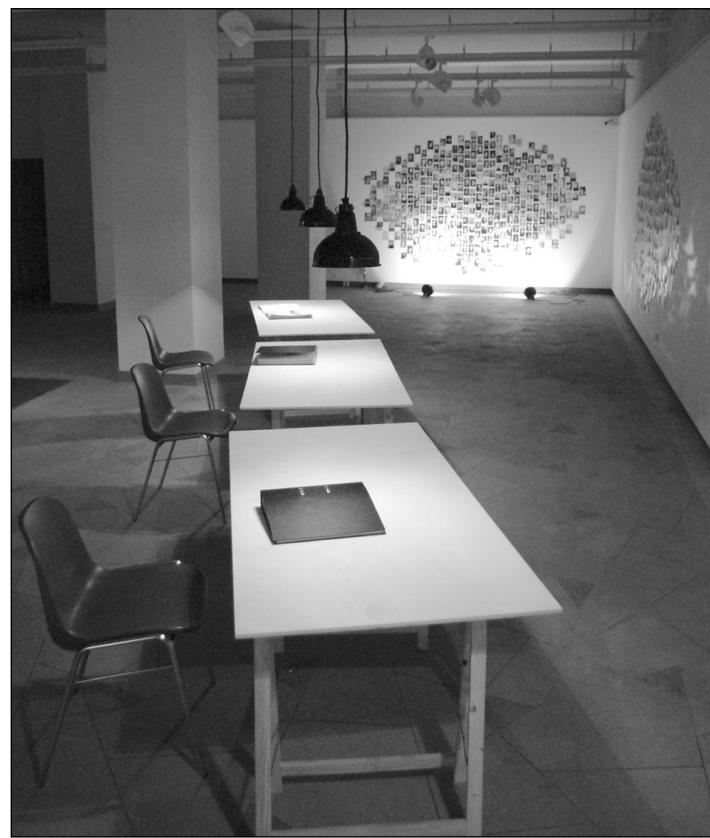
LDS Pamėnkalnio galerijoje

Laima Kreivytė

Kęstutis Grigaliūnas yra menininkas, kurio dirbtuvė jau ne vien metai yra Lietuvos ypatingojo archyvo KGB fondai. Pasakyti, kad jis eina ten kasdien „kaip į darbą“ būtų netiksli – nes tai ir yra darbas, tik šio meninio tyrimo objektas peržengia archyvo sienas. Grigaliūnas nėra archyvaras ar specializuotų dokumentų vertėjas į masinę sąmonę. Net jei teisiškai būtų įmanoma tiesiog perkelti bylas iš archyvų į galeriją, pats veiksmas nepakankamai atskleistų tai, ką pamatai atėjės į parodą. Tiksliau – ko nepamatą. Nes būtent nematomi komponentai sudaro didžiąją, sunkiąją, sudėtingą emocijų prisodintą Grigaliūno instalaciją dalį. Žiūrovas atsiduria ant pavojingai dreifuojančio ledkalnio – reikia ne tik išlaikyti pusiausvyrą, bet ir pamatyti ar bent nujausti milžinišką povandeninį masyvą.

LDS Pamėnkalnio galerijoje Kęstutis Grigaliūnas eksponuoja jau ketvirtą instalaciją, išaugusią iš istorinių dokumentų – bylų, fotografių ir už jų slypinčių išgyvenimų. Anksčiau skirtingose erdvėse (ŠMC, „Kairės–dešinės“ galerijoje) matėme parodas „Apie MEILE“, „Mirties dienoraščiai“ ir „1941“. Man imponuoja santūri, sąmoningai neemocinga autoriaus kalbėsena. Parodos „Aš nežinojau, Mylimasai, kad bučiuoju tave paskutinį kartą“ pristatyme lakoniskai skelbiama: „Instalacija skiriamą visų represuotų šeimų atminimui. Išeities tašku tapo generolo Stasio Raštikio šeimos tragedija. Ekspozicijoje kalbama apie Lietuvos kariuomenės kariškių (15 generolių, 102 pulkininkų, 62 majorų, 120 kapitonų, 452 leitenantų) ir jų šeimų likimus.“

Visos Grigaliūno instalacijos sudaro vieną laike ir erdvėje besitęstantį ir vis daugiau jėgos īgaunantį patirties masyvą. Ši instalacija nuo ankstesnių skiriasi didesniu dėmesiu nematomai dokumentų pusei. Instalacijos struktūra ne tik išryškina Baltas istorijos ir atminties dėmes, bet ir parodo, kad išnykę ar turėjė išnykti gyvenimai niekur ne-

G. JUCEVIČIAUS NUOTR.

dingsta – tik pakeičia formą ar mediją. Pritemdytos galerijos patalpos primena žeminę ar rūsių, kuriamo žiūrovas tampa ne tik stebėtoju, bet ir tarpininku, atminties saugotoju. Jis varto bylas (kaip tardytojas? auksa? giminaičio likimą norintis sužinoti artimasis? smalsuolis?), stebi nuotraukas, bando susieti tai, kas iš esmės atskira, individualu – nes neįmanoma tiesiogiai patirti kito skausmo. Tačiau galima ieškoti paralelių savo ir kitų gyvenimuose – išsiaučiant ir kartu suvokiant savų išgyvenimų menkumą.

Galerijoje ant stalo guli albumas mediniai viršeliais. Šioje sunkioje knygoje šilkografijos technika atspaustos represuotų Lietuvos karininkų šeimų fotografijos. Jose matome pasitempusius žmones, įkūnijančius gyvenimo pilnatvę. Tačiau ji daug trapesnė, nei kas nors galėjo numatyti – istorijos krumpliaraščiai šeimyninę idilę sumalė į šukes. Ant vienos galerijos sienos – karininkų žmonų fotografijos. Ant kitos – jų vaikų. O vidury nėra jungiančios grandies. Vietoj vyru ir tėvų atvaiz-

du – nespalvotos degančių žvakiu nuotraukos. Kariškių biografijos sudėtos į bylas, kurias ir galime vartyti susidė prie medinių stalų, po senais vienos lempos šviestuvais.

Aprašyti nematoma – ne lengviau, nei parodyti. Žiūrėdami į Lietuvos karininkų žmonų ir vaikų vedybus bandome iš vieno kadro nuspėti visą gyvenimo filmą. Nors jo scenarius protokoline kalba surašytas prie nuotraukos, svarbus ne siužetas, net ne tragiska baigtis ar bejėgiškas (nes nieko negalima pakeisti) neteisibės pojūtis, o virš jų pakibęs nežinojimo debesis. Jie šypsosi, nes nežino, kas laukia? Dar daugiau nesiypso, nes tuomet žmogaus orumas reiškė daugiau, nei noras patikti. Dar neišmokinė „fotogeniški“ judesiai, ir nėra to makabriško jausmo, kaip žiūrint į sušaudytį pasmerktų Budapešto žydų fotografijas – nes už akimirkos jų nebebus, bet čia, išrikuoti prie Dunojaus, jie nevalingai šypsosi, lyg bandydamis permaldauti neišvengiamą lemčių. Tai, ką bandome ižvelgti pro nevienodos kokybės – pagelitus, apibraižytus ir puikiai išliku-

sius – atvaizdus, yra patirtis. Laukimo, nežinios, baimės, akimirknių prabėgusio laiko patirtis. Portretai neatsako į klausimą, kaip šie žmonės ištvrėč, kaip gyveno su savo gėla. Ar jis silpnėjo, ar augo, ar dusino priepluoliais? Veidų daug, jie lyg spiečius nutūpia ant balto galérijos sienos dar kartą patvirtindami gyvenimo pranašumą prieš meną.

Bet kam iš viso reikia galerijos, kodėl istorija ir atmintis atsiduria tokioje neapibrėžtoje erdvėje, kuri po Duchampo gali legitimuoti bet ką? Kurioje net rimčiausiai dalykai gali tapti dviprasmiški (i beprasmiški), kur tikimės intelektualių, estetinių, provokuojančių, netikėtų patirčių? Būtent dėl galerinės erdvės imlumo ir verta stengtis – išskleisti tas pauzes ir nutylėjimus, atidengti laiko nuošliaužas sluoksnius po sluoksnims. Laikas čia svarbiausias veikėjas. Šioje laiko laboratorijoje kiekvienas gali patirti istorinio, konkrečiai išykiaus matuojamą laiko transformacijas į mitologinį – nuolat pasikartojantį, niekada nesibaigiantį. Ižengti į galeriją iš dabarties, imi bylą ir keliauti į karos metus ar pokarį. Keli lakoniški sakinių, apklausos protokolas, fotografija – ir „nuosprendis išykdytas“. Tačiau žmogus iš fotografijos vis dar žiūri tau į akis – akų kontaktas visada dabartinis. Ir tada filmas pradeda suktis atvirkšciai. Iš dabarties bandai išgliaudytis istorijos transformacijų paliestanas biografijas. I bendros patirties laiką išskaičiuojama ne tik gyvenimo trukmė, laikas, praleistas žiūrint ir skaitant, bet ir išsivaizduojamas tardymų, kankinimų, laukimo laikas bei menininko laikas archyve fotografuojant, rašant, spaudžiant šilkografiją. Laikas kaupiant, rūsiuojant, apmąstant, dėliojant biografijos fragmentus. Prisiminimo ir jo atkūrimo trukmė. Toks laiko tankis sunkiai išsivaizduojamas kokioje nors kitėje erdvėje ar situacijoje. Abstrakčią istoriją galima sutalpinti į plokštumą, bet joje niekaip neišsiteks su kiekvienu žiūrovu didžianti patirčių suma.

Ką reiškia tyrinėti atmintį – juk

ją nuolat perrašome iš dabarties perspektyvos? Grigaliūnas ne šiaip tūria, o sudabarina istoriją, paverčia ją gyvu procesu: perfotografuoja kiekvieną nuotrauką, atspaudo šilkografijos technika, užrašo pieštuką žmogaus biografiją, surengia parodą, išleidžia knygą. Kickviena nauja paroda dar sustiprina čia ir dabar vykstančio proceso įspūdį. Blogiausia, kas gali nutikti, tai ne skausmingas praeities įvykių išgyvenimas, o atminties praradimas. Tačiau trauminės patirtys – trėmimai, kankinimai, žudymai – nėra lengvai kontempliuojami, juos paprasčiau paslepsti po brangiausias paminėklais, kurie ne primena, o padeda užmiršti. Grigaliūnas nepadeda. Jis surengia žiūrovo ir kickvieno nužudyto, nukankinto, ištremtu žmogaus akistatą. Man iki šiol atrodo, kad atsivežti į Venecijos bienalę savo mirusiuosis – ne archyvo metaforą, o tikrus gyvenimus – yra daug prasmingesiau už menamą „valstybės kaip kuratoriaus“ pasistaipymą už baltos užuolaidos. Niekas už tai, žinoma, neduotų jokių diplomių – bet ką reiškia tie konjunktūriniai paminėjimai prieš tikros biografijos puslapį? Stipriausiai dalykai atsinkinta nepragnozujant, ir jų poveikis būna neįšmatuojamas. Kaip tas Islandijos ugnikalnio išsiveržimas, nutupdės visos Europos lėktuvus.

O svarbiausia, kad tai – nesibaignantis projektas. Kad kickviena pražuvusi biografija gali būti prikelta kaip nutylėtas žodis ar nublukęs atvaizdas, įkūnijantis tikrą patirtį. Toks Grigaliūno darbas su archyvu primena Freudo darbą su pasąmonė, tas darbas, pasak Kristevos, „parasčiausiai reiškia psichoanalizės galimybę pasiekti archaiką: išversti į kitą pusę sąmoningą prasmę“ (Julia Kristeva, „Maišto prasmė ir beprasmybė“). Todėl neutralaus Hado keltininko Charono vaidmenį įkūnijančio Grigaliūno instalacijos yra daug revoliucingesnės, nei norėtume matyti.

Paroda veikia iki lapkričio 26 d.
Galerija dirba antradienį–penktadienį 10–18 val., šeštadienį 10–16 val.

Kronika

Trumpametražiai filmai apie fotografus

Lapkričio 24 d. 16 val. tarptautinis fotografijos meno festivalis IN FOCUS kviečia į M. Žilinsko dailės galeriją (Nepriklausomybės a. 12, Kaunas), kur kino salėje bus rodomi trumpametražiai filmai (kiekvieno trukmė – 13 min.) iš prancūzų kolekcijos „Kontaktai“. Peržiūrą lydės fotografijos kritiko, Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakulteto dėstytojo Tomo Pabedinsko komentarai.

Dienraštis „Le Monde“ šią kolekciją apibūdino kaip tobulą būdą

paaikiškinti, kaip dirba ir mąsto fotografai. Kino seanse bus parodytu filmai apie Elliotą Erwitą, Henri Cartier-Bressoną, Christianą Boltanski, Andreasą Gursky, Nan Goldin, Hillą ir Berndą Becherius, Jeffą Wallą, Nobuyoshi Araki, Hiroshi Sugimoto bei Wolfgangą Tillmans. Kolkciją buvo sukurtą bendradarbiaujant su organizacija „KS Visions“, Europos kultūros televizijos kanalu ARTE bei nacionaline galerija „Jeu de Paume“ (Parizius) ir tapo pripažinta tarptautiniu mastu. Kiekviename iš filmų pristatomas vienas autorius, kuris atskleidžia savo kūrybos procesą ir jo subtilybes, mąstymo apie fotografiją būdą, jos ar jo pasirinkimą. Fotografai, ko-

Henri Cartier-Bresson. „Skėtis“

mentuodami savo kontaktinius atspaudos, kontrolines fotografijas ir galutinį pasirinkimą, atskleidžia sa-

rodo, festivaliuose, meno akademijose, tarp kurų: Georges'o Pompidou centro Paryžiuje, Haselblado fondas Švedijoje, Gugenheimo muziejus Berlyne, „Tate Modern“ galerija Londone, Ispanijos nacionalinė šiuolaikinio meno muziejus, fotografijos mugė „Paris-Photo“ ir daug kitų. Kolekcija taip pat pristatyta ir įvertinta Toronto, San Francisco, Monrealio ir kituose kino festivaliuose. Lietuvoje ji rodoma pirmą kartą.

Renginio organizatoriai: Lietuvos fotomenininkų sąjungos Kauno skyrius ir Kauno moksleivių techninės kūrybos centras.

RENGĖJŲ INF.

Vaikystės mitų griovėjas

Knyga apie Stasio Eidrigevičiaus kūrybą

Kristina Stančienė

I jau tris dešimtmečius Lenkijoje gyvenančio Stasio Eidrigevičiaus kūrybą pastaruoju metu nukryptos įdėmūs Lietuvos dailėtyrininkų, kuratorių žvilgsniai. Šiu metų balandžių Nacionalinėje dailės galerijoje surengta retrospektyvinė menininko paroda, o visai nesenai, spalio 20 d., NDG pristatytas jo kūrybos albumas „Stasys“ (išleido LDS leidykla „art-seria“, knygos sudarytojos – Erika Grigoravičienė ir Ramutė Rachlevičiūtė).

Nepaisant visų leidybos vargų ir sunkumų, pas mus pagaliau patebima šiokia tokia lietuviškų meno leidinių gausa ir įvairovė. Vien pats knygos atsiradimo faktas jau nebe-

Instaliacija „Mama, ką tau nupiešti“ (Galerija Studio Varšuva). 1994 m.

ra savaiminė vertybė, imi kritiskai gilintis į jos struktūrą, išvaizdą. Iš meno albumo ar panašaus pobūdžio leidinio paprastai tikimės lakoniško ir nenuobodaus pasakojimo, taip pat, žinoma, kuo gausesnės, tikslinės parinktos vaizdinės informacijos. Tačiau dailiai išleista, taikliai E. Grigoravičienės tekstais susisteminta albumą, bent jau man, pirmiausia reikėjo „prisijaukinti“. Kodėl? Pačioje pradžioje čiumpi paslaugai nutiesta chronologinį menininko kūrybos ir biografijos siūlą, o netrukus jis ištirpsta, susipina su kitomis svarbiomis gijomis iš įvairių laikotarpiai, kūrybos sričių. Knygos viršelyje išvardintos „potemės“ taip pat ne visai sutampa su jos turiniu, skyrių pavadinimais. Tačiau

pradžioje kiek suglumus dėl pasa-

kojimo nenuoseklumo, išgilinus

paaiškėja, kad daugeliis S. Eidrigevičiaus kūrybos aspektų čia „užgrebti“ – lengvai, elegantiškai, kartais vos vienu kitu sakiniu, užuominata. Beje,

knyga parengta pernelyg neakcentuojant S. Eidrigevičiaus, kaip knygų iliustruotojo, nuopelnų. Atvirkšciai – parodomos menininko kūrybinio diapazono plotis, naudojamų medijų gausa ir skirtingos, įvairiausios jų kombinacijos.

Knygoje džiugina ir sveikas, to-

kiama leidiniui itin tinkantis vaizdo

ir teksto santykis. Leidinyje pasta-

rojo téra visai nedaug: kiekvieną

skyrių pradedantys įvadiniai tekstai

trumpi ir talpūs, stebinantys ir speci-

fine terminija, itin parankia S. Eidrigevičiaus kūrybai apibūdinti. Pavyz-

džiui, E. Grigoravičienė menininko

motyvus vadina „savita vaizdu gen-

timi“. Nors S. Eidrigevičius jau se-

nai nebegyvena Lietuvoje, jo kūri-

nių yra plačiai pasklidę pasauli,

vis dėlto jis priskiriame sau, t.y. Lie-

tuvai. Tad kokia gi yra Stasio Eidrigevičiaus „giminė“ tarp kitų Lietu-

vos meno šiuolaikinės dailės

„genčių“? Siurrealistinis, fantasti-

nis, kartu „figūrinis“ matomas ir

mastumas mūsų dailėje niekada ne-

buvo labai populiaras – šia tiesą jau

seniai atrado ne vienas kritikas, dai-

lėtyrininkas. Turime dar Šarūną

Sauką, Bronią Gražį, Henriką Na-

talevičių, Ričardą Filistovičių – ne

tieka jau daug. „Figūratyvo“ šiandien

entuziastringai imasi ir jaunosios

kartos menininkai, tačiau jis daž-

niau artimas antrinei, šiuolaikinių

technologijų kuriama tikrovei, hi-

perrealizmui. Vadinas, Eidrigevi-

čiaus „gentis“ Lietuvoje reta. Ją

drąsiai būtų galima įrašyti į mena-

mą lietuvių dailės Raudonąją knyg-

ą. Ji ypatingu ir atpažįstamumu

tarp publikos. Dėl to labiausiai

„kaltos“ S. Eidrigevičiaus knygų

iliustracijos, kurias yra įsidėmėjusi

ne viena tautiečių karta.

Knyga visuomet yra autorius,

sudarytojo valios apraiška, gestas,

vizija, besisukančią utopijos orbito-

je, euforija prigesino jas apraizgęs

politinis voratinklis.

Paroda-eksperimentas, atsižvel-

iant į pirminius Sajungos idealus

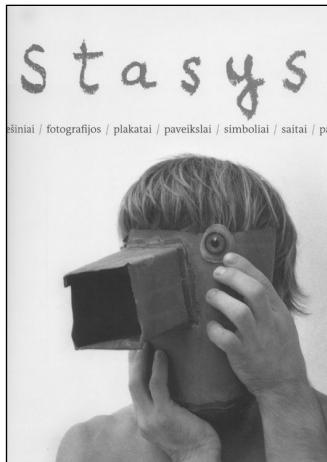
ir dabartinę jos situaciją, sudaryta

totalitarinės demokratijos principu:

menininkai buvo kviečiami siūlyti

vieni kitų sukurtus ar tik projektuo-

tas, tačiau kolegai nupasakotas dar-

„surikiujantis“, suskirstantis menininko kūrybą ar kažkurią jos dalį, surandant atitinkamas „talpyklas“ vaizdams ir jų potekštėms. Įvadiname albumo žodyje sakoma, kad šis leidinys taip pat yra mėginimas „apgyvendinti“ vaizdinimus. Užsukus į šiuos baugius ir liūdnokus, kartu – hipnotizuojančius, magiškus žmogelių ir (ar) lėlių, veidų ir (ar) kaukių „namus“, aiškėja, kad juose apstu keisčiausią kambarių, koridorių, pašlaptingų perėjimų, kurie vis kitaip sujungti tarpusavie. Gali pradėti kelionę nuo bet kurio iš jų, ir sažininti apeiti visus, į kai kuriuos galbūt užsukdamas net keletą kartų.

„Namai namučiai“ – taip vadinasi antrasis knygos skyrius, trumpai supažindinant su autoriaus vaikystės, jaunystės aplinka, jos įtakomis. Iš tiesų – namas, namelis – daugybės S. Eidrigevičiaus kūriniai motyvai: kaip kūno tešinys, saugumo ilgesys, ribų, apsaugančių nuo pasaulio chaoso, metafora; jis aptinkamas knygų iliustracijose, tapyboje, pastelėse, fotografinėse inscenacijose. Paralelė su menininko vaikystės namais turėtųapti nušvitimu seniesiems jo kūrybos gerbėjams. Juk daugeliui S. Eidrigevičiaus piešinių vizijos yra taip pat ir jų vaikystės dažniai, kadaise įsimelkusi į kiekvieno vaizduotės „namus“ su perskaitytomis knygomis ir jų istorijas iliustruojančiais paveikslais.

Atskirą knygos dalį „Nejauki vai-

kysté“ sudaro kūriniai, pasak teksto autorės, liudijantys, kad daugelių dešimtmečių S. Eidrigevičius buvo negailestingas gražios, nerūpestingos vaikystės mitų griovėjas... (ypač – knygų iliustracijose). Vaikas ir suaugęs, mažas žmogiukas ir aplink jį plytintis neaprēpiamas pasaulis jo kūriniuose gali egzistuoti tarsi dvi tolimos, skirtinges dienos. Arba ryšys tarp jų nebūtinai yra įkvėpiantis, greičiau atvirkšciai – kausantasis. Beje, apie ryšio fenomeną, kuris šio menininko kūryboje itin svarbus, kaip metafora ir išraiškinga plastinė forma, kalbama skyriuje „Saitai“. Kitose albumo dalyse – „Suaugęs Pinokis“ ir „Žvilgsnis“ – aptariamas specifinis veidių vaizdavimas, komponavimas, motyvo keilionė iš popieriaus lapo plokštumos į erdinę, trimatę dimensiją. Taip pat – graudžiai juokingas medinis herojus, menininko kūryboje patiriantis keisčiausias transformacijas. Knygoje išryškindami ir Eidrigevičiaus plakatų ypatumai, vaizdo ir verbalinės informacijos derinė, konceptualūs žaidimai su piešiniu.

Idomu, kad albumo tekstuose patebėti njuansai, į kuriuos galbūt iki šiol neatkreipėme dėmesio. Pavyzdžiui, tai, kad nemaža dalis S. Eidrigevičiaus plakatų yra sukurti savo paties parodoms, o „vaizdarščiai“ – tai ne tik knygų iliustracijos, bet ir „savarankiškos“, molbertinės kūrybos dalis. Suintrigavo ir kita knygos tema – „Simbolių mirtis“, kurioje ryškėja socialinės, politinės potestės, nors šis menininkas daugiausia naudojasi amžina, universalia simbolų terminologija.

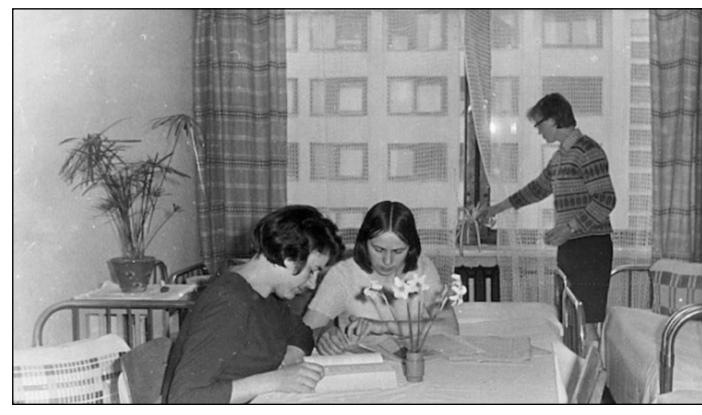
Taigi per vienus metus sukurto net kelios rūmotos S. Eidrigevičiaus kūrybą apibendrinančios pristatymo versijos. Žinoma, knyga – tai lyg vaizdinimų namai, skirti ilgam gyvenimui. Bent jau tol, kol kils poreikiis ieškoti naujų „talpyklų“ arba namų patys pasiprašys nauji Stasio Eidrigevičiaus motyvai, simboliai, metaforos.

Parodai pasirinkta erdvė (kvazibaltas kubas pramoninėje aplinkoje) prisiliečia ir prie utopijos savokos, visuomet levituojančios greta besikuriančių bendruomenių, bendrų kūrybių idealų ir ateities projektų.

Lygiauverčiai eksperimento dalyviai tampa tiek pasiūlyti, tiek siūlyti menininkai, tapę parodos bendrakuratoriais. Dalyvių sąraše yra Aistis Baitušnikas, Jurga Barilaitė, Darius Bastys, Saulius Dirsė, Robertas Dovydenas, Mindaugas Gapševicius, Linas Jablonskis, Evaldas Jansas, Dainius Liškevičius, Gintaras Makarevičius, Vytautas Michelkevičius, Robertas Narkus, Paulina Eglė Pukytė, Kęstutis Šapoka, Marta Vosylė, Jonas Zagorskas. Parodos koordinatorė Neringa Černiauskaitė.

Paroda-eksperimentas veikia iki lapkričio 20 d.

LTMKS INF.

Kronika

Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sajungos paroda „Bendrabūtis“

Nuo lapkričio 17 d. (ketvirtadienį) 18 val. buvusioje spaustuvėje veikiančiose „Commune ART“ kūrybinėse dirbtuvėse (Paribio g. 12, II aukšto kairėje salėje) vyksta paroda-eksperimentas „Bendrabūtis“, kurioje pristatomi keliolikos Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sajungos narių parodai pasiūlyti kūrinių.

LTMKS įsikūrimą ir kitimą per dvidešimt Jos veiklos (ir sėstingio) metų būtų galima palyginti su įsikėlimu į naujai pastatytą bendrabūtį, kuriamė idealus ir bendras idėjas laikui bėgant keitė ir slegianti buitis, ir naujos bendro entuziazmo bangos, atsitrenkiančios į individualius charakterius, poreikius ir nu-

Rusijos kino savaitė

VŠĮ „Kino pavasaris“ ir Rusijos kompanija „Planeta kino“ lapkričio 21–25 d. „Skalvijos“ kino centre pristato Rusijos kino savaitę. Bus parodyti penki vaidybinių filmų, sukurti 2009–2011 m. ir apkeliauvena nemažai tarptautinių filmų festivalių.

Programą pradės Konstantino Buslovo kriminalinė komedija „*Pinigai*“ („Bablo“, 2011). Tai režisūrinis prodiuserio debiutas, kuris šiemet kino festivalyje „Kinotavr“ ir buvo apdovanotas už geriausią debiutą. „Pinigai“ – filmas apie pinigus, tiksliau, apie milijoną eurų, mėtoma ir vėtomą tarp įvairiausio plauko nusikaltelių šių dienų Maskvoje. Nusikaltėliai – ir žemiausio rango kišenavagiai gruzinai, ir ukrainiečiai, ir aukšto rango Rusijos policijos pareigūnai. Prieš pinigus šioje medžioklėje jie visi lygūs. Filmą ne vienas rusų kritikas pavadinio rusiška Quentin Tarantino versija, tačiau tai nereiškia, kad Buslovas kopijuoja šio režisieriaus stilį. Nors ir rodomas nusikaltelių pasaulis, užsiėsusius susišaudymo scenų ar laisvai besiliejančio krauso nepamastyse. Buslovas puikiai pagauna ko-

rumpuotujų gyvenimo subtilybes. Filme išengiamama moralistinių intonacijų, nuspėjamumo, niekinančio kūrėjo žvilgsnio į blogį. „Pinigai“ ne tik primena netolimą praeitį, kai po 1991-ųjų „staiga“ atsirado pinigų, bet ir piešia amoralios dabarties portretą, kai jau niekas nebestebina, o dar – verčia susimąstyti ir apie kone miglotesnę ateitį, neišku, ar geresnę.

Kitas programos filmas „*Suchodolas*“ („Suchodol“, 2011) – režisierė Aleksandros Streljanajos debiutas, kurį prodiusavo garsus rusų režisierius Aleksejus Učitelis. „Suchodolas“ – Ivano Bunino apysakos ekranizacija, nukelianti i XIX a. pabaigą. Ši Bunino apysaka iki šiol laikoma vienu įsimintiniausių ir ryškiausių to meto Rusijos portretų, kuriame panaudota ir biografinė Buninų šeimos medžiaga. Pagrindinė filmo heroinė – tarnaitė Natalija, kuri gyvendama Suchodolu papuavo savo ponu Chruščiovą nemalonėn, kenčia meilės kančias, išdavystė, ištremima, tačiau vis tiek lieka ištikima Suchodolu kaip šuo. Istorija universalia. Žmonių kančios ir aistros mažai keičiasi, o filme apstu paslap-

tingų ir netikėtų posūkių, neleisiančių žiūrovams nuobodžiauti.

Su režisieriu Bakuro Bakuradzės kūryba Lietuvos žiūrovai jau galėjo susipažinti, kai prieš kelerius metus buvo rodomas jo filmas „*Šultėtas*“. Ši kart Rusijos kino savaitėje bus parodytas naujasis jo filmas „*Medžiotojas*“ („Ochotnik“, 2011), jo premjera įvyko šiunetiniame Kaučiūnų kino festivalyje. Ūkininko Ivano Dunajevio gyvenimas sukasi aplink darbus, šeimą bei medžioklę ir dvelkia rutina, kol vieną dieną į jo fermą atvyksta dvi naujos darbininkės. Viena jų pakeis Ivano gyvenimą jam pačiam to aiškiai nesuvokiant. Kaip sakė pats režisierius, tai filmas apie šiuolaikinį žmogų, kuriam sunku būti savimi. Gyvename lenktyniavimo laikais, tačiau dažnam mūsų tiesiog patogiau plaukti pasrovui ir būti tokiam kaip visi. O kas nutinka, kai kasdienė rutina supurtoma kito žmogaus, kuris nekuria jokių iliuzijų, bet kuriam tavęs reikia?

Bus galimybė dar kartą pamatyti sukreičiančią Sergejaus Snežkino juostą „*Palaidokite mane už grindjuostės*“ („Pochoronite menia za plintusom“, 2008), sukurta pagal

„Pinigai“

Pavelo Sanajevo autobiografinę apysaką. Pagrindinis filmo herojas – ligotas aštuonmetis Saša, kurį kaip vakuumė augina despotiška močiutė, nuolat nuteikinčianti vaiką prieš motinę – savo pačios dukterį, neva pametusią Sašą dėl alkoholiko močiutės. Nors apysaka pasirodė 1996-aisiais, ją ir dabar vis atranda naujų jos skaitytojų bei gerbėjų, kurie knygoje (kaip ir filme) randą ir kai ką asmeniška sau.

Paskutinis programos filmas – Aleksejus Učitelio istorinė drama

PARENGĖ SANTA LINGEVIČIŪTĖ

Kaip buvo kuriamas „Medžiotojas“

Bakuras Bakuradzė apie filmą

Šią vasarą Sankt Peterburgo „Kino forume“ įvyko Bakuro Bakuradzės meistriškumo pamoka. Pateikiame jos fragmentus. Visą pamokos vaizdo įrašą galima pamatyti www.seance.ru.

Aprabojimai

Film „Medžiotojas“ scenarijus buvo parašytas prieš dvejus metus. Tada, jei pamenate, buvo kritė, Rusijoje filmuota mažai filmų, todėl „Medžiotojas“ filmavimas taip pat nusikėlė.

Susiklostė ne visai naudinga situacija: scenarijus baigtas, režisierius pasirengęs jį filmuoti, bet nėra galimybų tai padaryti. Reikia lauki. Bet tiesiog sėdėti ir lauki neįmanoma. Todėl pradėti galvoti apie ką nors kita, dirbtį, paskui grįžti prie scenarijus, jį perdarinėti, valyti, kažką iš jo mėtyti. Kai vėl staiga atsiranda galimybė kurti filmą, esi pasirengęs, bet jau kitaip. Krizė sugriovė natūralų procesą, kuriuo aš tikiu.

Kita vertus, kartais pagalvoju, kad tie trukdymai savaip teisingai pakeitė darbo procesą. Filmas buvo nufilmuotas po metų pauzės. Dabar prisimenu, koks buvo scenarijus, kai rengiausi filmavimui. Keista, bet jei aš jį būčiau baigęs, tarkime, metais anksčiau, filmas būtų ne toks artimas pirminiams sumanymui.

Viena vertus, aprabojimai kenkia, kita vertus, jie svarbūs. Sovietmečiu scenarijus rašymas buvo ilgas procesas, reikėjo jį derinti su daugybe instancijų. Buvo, pavyzdžiui, rimta redagavimo sistema. Dažnai

girdime neigiamus vienų ar kitų režisierų atsiliepimus. Žinoma, tai tiesa. Bet toks mechanizmas kartais duodavo teigiamus rezultatus.

Apribojimai stimuliuoja, jie parverčia mane susikoncentravusiu žmogumi. Kartais, net dabar, kai egzistuoja šiuolaikinės skaitmeninės technologijos, man atrodo, kad darbas su kino juosta – vienas iš tų apribojimų, kurie iš tikrujų pakreipia procesą teisinga linkme. Galimybų gausa man trukdo. Man patinka, kai baigiasi juosta, kai lieka laiko pakeisti tą juostą, patinka žinoti, kiek jos metrų liko kasetėje. Juosta, kamera, filmavimo grupė, filmavimo aikštélė, aktoriai, kurie mano filmuose dažniausiai neprofesionalūs, – visa tai labai mobiliuoja mano vidinį procesą.

Kinas iš esmės susideda iš daugybės apribojimų. Net ir kadras turėti ribas. Nuo to viskas ir prasideda.

Juosta ir skaitmuo

Su skaitmeninėmis technologijomis galima pasiekti labai kokybiškų rezultatų. Bet per visus darbo kine ir bendravimo su įvairiais kinematografiniais metus aš taip iš nieko ir neišgirdau logiško paaškinimo, koks skirtumas tarp kino juostos ir skaitmens. Išskyrus tai, kad žiūrovai kažkaip vidumi juostą priima geriau. Mes darėme kino bandymus nauja skaitmenine kamera „Red One“. Visi jie buvo geri, bet kai pamatėme bandymus kino juoste, supratome, kad filmą reikia filmuo-

ti juoste. Juosta, ji... Juosta yra juosta. Tai vyksta pojūčiu lygiu, subtilūs dalykai, kai pradedi suprasti ką nors, ką aplink sunku suprasti visiems, išskyrus tave. Pavyzdžiui, kai matau atspausdintą filmo kopiją, filmas man tampa materialius. Jis arti, jis šalia manęs.

Neprofesionalūs aktoriai

Yra daug priežasčių, kodėl mano filmuose tiek daug neprofesionalių aktorių. Pradėdamas filmą ir pats nežinau, ką filmuosi. Suprantu, kad surasti artistą lengviau nei neartistą. Artistų galima ieškoti duomenų bazėse, o neartistų – neaišku kur: reikia vaikščioti gatvėmis ir žiūrėti į žmones. Bet pagal išorę dar sunku suprasti. Todėl iš pradžių aš ieškau profesionalų. Pradėdu su jais dirbtį ir vienai metu suprantu, kad kažkas ne taip. Kad einama ne ta linkme, kad kažkas nesutelpa.

Man regis, filmas egzistuoja jau tada, kai jis sugalvoji. Jei taip, jis pradeda pats diktuoti tam tikras są-

lygas... Esu išsitikinęs, kad aktorius – visada du objekta: žmogus ir kaukė. Kaukė turi paaiškinti, ką nori žmogus. Tarsi vieno žmogaus nepakaktų, kaukė tampa vedliu, kaip ir užkadrinės tekstas. Kaukė aiškina, pateikia mintį, padėtą ant lėkštutės. Kaukė – tai patvirtintos žaidimo taisyklės tarp kino ir žiūrovų, tarp aktoriaus ir žiūrovo. Aš taip suprantu. Galima ginčytis, bet, man regis, tame yra tiesos. Tačiau neaktorius egzistuoja kitaip.

Neprofesionalūs aktoriai turi vieną nuostabų bruožą, nors laikui bégant ir jis išnyksta. Jei filmavimo aikštélėje teisingai surinkti situaciją, jie iš tikrujų pamiršta, kur yra. Tampa pačiaisiai savimi. Ir tas kontaktas tarp aktoriaus ir žiūrovo, tas nereikalingas kontaktas neivyksta.

Neivyksta nereikalingas kadro užpildymas. Aktorius megsta užpildyti kadrą. Aš tikiu, kad žmogus turi užpildyti kadrą. Bet ne visą.

Siužetas

Yra problema, kurią norėčiau išsiaiskinti: žmogui reikia išmanyti kiną, kurį jis nori sukurti. Žmogus stoją mokyti režisūros ir tarsi jau žino. Man atrodo, kad iš pat pradžių yra kitaip. Iš pradžių nėra noro paprasčiausiai sukurti filmą. Mes esame taip padaryti, kad turime konkretizuoti savo troškimus. Tai pasireiškia siužetu, kuris šauna į galvą.

Bet savaime siužetas atsirasti negali. Siužetas yra susiję su vaizdiniminiu arba personažu vaizdinimais. Kas atsiranda anksčiau – vaizdinys ar siužetas, – nežino niekas. Bent jau aš tikrai nežinau. Jei iš pradžių savaimė atsiranda siužetas ir jis tave labai įkvėpia, o paskui pagal tą siužetą pradedi prie jo priristi personažus, atsiranda didelė tikimybė išlisti į kokį nors konkretną žanrą. Todėl pagrindinis dalykas kine, į kurį galima remtis, yra žmogus. Žmogaus neįmanoma išterpti į siužetą. Žanriname kine kitaip. Todėl man pirmiausia iškyla žmogus ir prie jo beveik iškart prisiriša koks nors mikrosiužetas. Be siužeto žmogus taip pat iš esmės neegzistuoja, jis egzistuoja savo veiksmais, pasireiškimais, santykiais. Tai – glaudžiai susiję dalykai. Emocija susijusi su žmogaus persikūnijimu, jo vidiniu išgyvenimu. Išgyvenimas – siužetas, siužetas – žmogus – žmogus – išgyvenimas. Štai taip klostosi mano galvoje.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

„Medžiotojas“

Ar buvo „Antis“?

Nauji filmai – „Kaip mes žaidėme revoliuciją“

Živilė Pipinytė

Giedrės Žickytės filmo „*Kaip mes žaidėme revoliuciją*“ premjera – viena iš kelių lietuviškų šiu metų „Scanoramos“ premjerų. Prieš filmą režisierė prisipažino, kad Sajūdžio metais ji buvo dar vaikas ir tai, kas atsitiko, jai primena pasaką. Gal todėl ir šiek tiek pasakiška filmo intonacija iš pradžių nesukėlė vidinio pasipriešinimo. Iki tol filmus apie Sajūdį kūrė žmonės, kurie viską prisimena patys. Jie rodo kelią į neprilausomybę iš okupuotos šalies gyventojo perspektyvos. Žickytė pasinaudojo kitų kūrėjų nufilmuota medžiaga, bet ne todėl jos filmas neprimena tų, kuriuos kasmet per įvairias tautines šventes rodo lietuvių televizijos. Skiriasi požiūris: tai jau sovietmečio prisiminimų ir traumų nebeapsunkintos kortos žvilgsnis į naujausią istoriją. Žaidimas žinomas, simbolikaškais kadrais (pvz., Baltijos kelias) ir iš archyvų tamsos į dienos šviesą ištrauktais epizodais, kurie ankstesniems kūrėjams, matyt, pasirodė nepakankamai rimti ir „istoriški“ (pvz., bermuko pasakojimas apie tai, ką iš mūsų atėmė Hitleris ir ką davė Stalinas). Skiriasi ir intonacija: patosas sumažintas iki minimumo. Pagaliau skiriasi ir tikslai. Tačiau žiūrėdama filmą susiduria su keliomis problemomis, kurioms ir nulémė jo vertinimą.

Jei teisingai supratau, „*Kaip mes žaidėme revoliuciją*“ skirtas jaunimui ir užsieniečiams. Visi žino, kad šioms dviem žiūrovų kategorijoms Lietuvos istorija reikia pasakoti „ant pırstų“.

Štai čia man ir kilo pirmoji pro-

blema, beje, persekojanti nuo vairystės. Nuo mažens mėgau žiūrėti filmus suaugusiems, todėl pritariu tiems kolegom, kurie paskutiniu metu vis dažniau tvirtina, kad šiuolaikinį kiną nususino perdėtas orientavimasis į jaunimo auditoriją – jos poreikius ir suvokimo ribas. Niekas manęs neįtikins, kad vairakams ir jaunimui reikia kurti supaprastintus filmus – paaugli ir patys viskā supras. Infantilams, žinoma, reikia. Jiems reikia „smagų“, viską paaiškinančių, intelektualiai prieinamų kūrinelių. Nesvarbu, ar apie Sajūdį, ar apie pasaulio pabaigą. Ir dar – gražių. Todėl man atrodo, kad „*Kaip mes žaidėme revoliuciją*“ sumontuotas pernelyg paprastai, net banalai, plakatiškai, lyg sekant sovietinės propagandinės karikatūros principais – šviesūs Sajūdžio veikėjų veidai montuojami su marazmatikais komunistais.

Be abeo, jaunimą patrauks ir tai, kad Sajūdžio istorija pasakojama rodant, kokia svarbi buvo roko muzika ir grupė „Antis“, tiksliau, jos lyderis Algirdas Kaušėdas. Pankiškas grupės stilis žadina nostalgiją į seniemis, ir jauniems. Šalia šios istorijos dar nuosekliai pasakojama kita. Ji apie tai, kaip roko maršas atvežė tada dar uždraustą lietuvišką trispalvę į miestelius ir kaimus. Filme apie „Antis“ ir Kaušėdą pasakoja Audronė Kaušėdienė, buvę komjaunimo veikėjai, Sajūdžio ideologas Arvydas Juozaitis. Žickytė iš tikrujų padarė didelį darbą – surinko įdomius, nematytaus liudijimus, pasikalbėjo su iš visuomenės gyvenimo dingusiu Arvydu Juo-

zaičiu ar amžinu rusų maištininku Artemiumu Troickiu. Manau, kad ir tai ateityje naudos jau kitos kinematografininkų kartos.

„*Kaip mes žaidėme revoliuciją*“ prikelia iš užmarštis ir pirmuosius grupės klipus, ir garsuji pasirodymą rusų televizijos laidoje. Dainos ir amžininkų prisiminimai dar labiau paryškina paradoksą, kad sovietų valdžia iš esmės finansavo savo duobkasius. Tai pabrėžia ir kitas filmo veikėjas – filosofas ir Europos Parlamento narys Leonidas Donskis. Bet jam pasirodžius kadrė išskyla antroji problema.

Donskui skirtas išmintingo ir višažinio komentatoriaus vaidmuo. Savo sentencijas jis beria važinėdamasis automobiliu, tiksliau, sukdamas nesuprantamus ratus naujomis Vilniaus gatvėmis. Iš pradžių komentatorius taip pat šiek tiek primena pasakos herojų – keista kepurė, artistiška kalbėjimo maniera, o priygintinai stambūs jo planai išryškiuoti sunkiai tramdomą filosofo polinkį barstyti žodžių perlus. Deja, jis tikraja to žodžio prasme tam-pa dar vienu personažu – keistoliu. Tradiciniame dokumentiniame kine laikytasi principo, kad filmas turėti kalbėti pats – vaizdas, montažas, personažų poelgis, jų prasmes žiūrovas turi suprasti pats, tada išvados nebus vienprasmiskos. Bet ir „*Kaip mes žaidėme revoliuciją*“ komentatorius, man regis, nelabai reikalin-gas, jis tampa lyg ir vyšnele ant pyragaičio.

Trečioji ir didžiausioji filmo problema – Sausio 13-oji. „*Kaip mes žaidėme revoliuciją*“ nutrūksta ta-

„*Kaip mes žaidėme revoliuciją*“

M. MIKULĖNO NUOTR.

naujų kaukių žaidimais. Gal dėl to taip pat kalta „Antis“? O gal Kaušėdės?

Paskutinėje filmo dalyje matome gražią Europos aikštę ir dar gražesnes Vilniaus merginas. Prabangiamame name baltais drabužiais (lyg Ostapu Benderio svajonė) vilkintis Kaušėdas prie asmeninio baseinėlio su vokiečių menininkės varlėmis pozuoja fotografei. Filmo žiūrovams jis suvaidina trumpą scenelę, tarsi šaiptysi pats iš savęs. Bet greit tampa akivaizdu, kad tai – tik nauja Kaušėdės kaukė. Ir tada kyla logiškas klausimas: o gal už tos kaukės nieko néra? Ir niekad nebuvo?

„*Kaip mes žaidėme revoliuciją*“ kūrėjai, man regis, patys atsisakė išsiaiškinti tiesą. Bet mitus ir legendas garbinančiai tautai sukūrė dar vieną – apie roko grupę, kuri sugriovė Sovietų Sajungą.

ni režisūra), juose vaidino garsiausiai britų aktoriai, bet, ko gero, žiūrovus labiausiai traukė keistas erotizmo ir prievertos mišinys. Burtonas: „Dievinu visus siaubo filmus, kuriuos 6–7-ajame dešimtmeciais sukurė Hammerio studija. Tie filmai labai gražūs. Tai – tikras menas ir kino žanras, kurį mėgstu labiausiai.“ Iš kartojuim ir vėl rekomenduoju Otaro Joselianio 1971 m. filmą „*Gyveno strazdas giesmininkas*“ (LTV2, 20 val.) apie talentingą muzikantą, kuris nuolat rūpinasi kitais. Režisierius pavadino filmą „atsainiai tragedija“. Tai genialus pasakojimas apie gyvenimo prasmę, tokiu dabar niekas nekuria. Gal bijo, kad nesupras, o gal paprasčiausiai sunku atvirai pasakyti sau, kad, pasak vieno poeto, „gyvenimas – tai neįnaudotų galimybų suma“. Šiuolakiniai lietuvių kino tyrinėtojai, sekdamai Gilles’iu Deleuze’u, mėgsta analizuoti laiką. Todėl priminsiu vieną įdomią Michailo Brašinskio pastabą: „Filme „Gyveno strazdas giesmininkas“ konflikto epicentru tapo laikas. Laiką filme išreiškia ne tik herojus patirtis – jis blaškėsi tučiai stengdamasis sujungti paburusio laiko tėkmę, – bet ir filmo au-

dinys.“ Jūsų – JONAS ŪBIS

„*Gyveno strazdas giesmininkas*“

Tokia jau visų vizionierių dalia. Bet daktaras Plonkas nusprendžia irodysti, kad yra teisus, todėl išranda laiko mašiną. Jis nori keliauti į ateity į surasti įrodymą. Bet, pasirodo, kad 2007-aisiais politikai ir biurokratai neišnyko, net atvirkščiai. Ateityje daktara ištinka daug rimtesni nuotykiai.

Negalijau nepacituoti Sankt Peterburgo kritiku Michailo Trofimenko, kuris „Komersante“ taip rašė apie šį filmą: „Tik viena gali aptemdyti vaikišką malonumą, kurį suteikia de Heero filmas. O gal jis visa tai daro rimta? O jei jis iš tikrujų sukūrė pamfletą apie antiteroristinę

isteriją, kurios aukomis tapo Plonkas ir Stokas, apie televiziją, apie postindustriinį automatizuotų cechų ir betonu užlietų kadaise malonių peizažų siaubą. O gal tik australai gali ivertinti jo pilietišką gestą? Bet net jei ir yra taip, pilietiškų gestų šiuolaikiniame kine akivaizdziai per daug, o „Daktaro Plonko pasaulio pabaiga“ – vienintelė ir nepakartojama.“

TV3 šiąnakt (18 d. 01.00) siūlo leistis atgal į praeitį kartu su Timu Burtonu. 1999 m. pasirodėjo „*Rai-telis be galvos*“ iki šiol yra vienas mėgstamiausiai mano filmų. ...1999-aisiais viename Naujosios Anglijos

Parodos	Pilies galeria	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	Pilies galeria	Dailė
Nacionalinė dailės galerija Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	Maironio g. 3 Retrospektivinė dailės paroda „Jurga Ivanauskaitė (1961–2007). Sankryžos“ Šiuolaikinio lenkų dizaino paroda „Pridėtinė vertė. Pasaulinis dizainas iš Lenkijos“	Lietuvos medžio drožėjų kūrinių paroda-konkursas „Šventieji ir piligrimai“
Vilniaus paveikslų galerija Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai „Juozas Bagdonas – moderniosios dailės puoselėtojas“ „Nuo kalvystės iki aukškalystės. 1960–1990 m. metalo plastika Lietuvos dailės muziejaus rinkiniuose“	„Prospektas“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 Gyčio Skudžinsko paroda „Tyla“ Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 iki 26 d. – Tamaras Janovas jubiliejinė paroda „40 kūrybos metų“	„Dailininkų menė“ Šeimyniškių g. 23 Vlado Karatajaus tapybos paroda
Radvilių rūmai Vilniaus g. 22 Juozo Gecevičiaus paroda „Žemaičių grožio daina“	Galerija „Kunstкамера“ Ligoninės g. 4 Adomo Galdiko (1893–1969) paroda „Spalvų odiseja“ Lietuvių kalbos institutas P. Vileišio g. 5 Raimondo Martinėno tapybos paroda „Iš praeities“	Lietuvių kalbos institutas P. Vileišio g. 5 Raimondo Martinėno tapybos paroda „Iš praeities“
Taikomosios dailės muziejus Arsenalo g. 3 A „Nuo mini iki maksi. 7-ojo dešimtmečio mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos) Paroda „Česlovo Milošo Tėvynės iškojimas“ Paroda „Gotika. Renesansas. Barokas – Valdovų rūmų interjero vertybės“ Paroda „Tarp kasdienybės ir prabangos. Restauruoti Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų archeologiniai radiniai“	LDS Pamėnkalnio galerija Pamėnkalnio g. 1/13 iki 26 d. – Kęstučio Grigaliūno instalacija „Aš nežinojau, Mylimasai, kad bučiuoju tave paskutinį kartą...“	KAUNAS M. Žilinsko dailės galerija Nepriklausomybės a. 12 Kauno bienalė „Tekstilė '11: Dar kartą – šokam – pirmyn“
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas Arsenalo g. 1 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių būties kultūra Kryždirbystė „Kazio ir Gabrielės Varnelių dovana“ „Lietuvos laisvės diplomatų archyvai“ Gedimino Petraičio rinkinys „Tradicinė lietuvių skulptūra“ nuo 24 d. – Viktorijos Daniliauskaitės paroda	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus Pilies g. 40 Antano Grinčelaičio nuotraukų paroda „Senosios Rasos“ Teatro, muzikos ir kino muziejus Vilniaus g. 41 Paroda Olgos Dubeneckienės-Kalpokienės 120-osioms gimimo metinėms Aleksandro Guščenkos paroda „Karaliai“	Kauno paveikslų galerija K. Donelaičio g. 16 Kauno bienalė „Tekstilė '11: Dar kartą – šokam – pirmyn“
Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienių-šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus V. Putvinskio g. 55 Kauno bienalė „Tekstilė '11: Dar kartą – šokam – pirmyn“. Reiko Sudo (Japonija) paroda	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus V. Putvinskio g. 55 Kauno bienalė „Tekstilė '11: Dar kartą – šokam – pirmyn“. Reiko Sudo (Japonija) paroda
Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Vilniaus sakralinė aukškalystė“	Aušros Vartų meno galerija Aušros Vartų g. 17 Danumanto Tomo Pilipavičiaus tapyba	Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus Putvinskio g. 64 Kauno bienalė „Tekstilė '11: Dar kartą – šokam – pirmyn“. Maximo Laura (Peru) paroda; „Texere“ paroda
Šiuolaikinio meno centras Vokiečių g. 2 Dailios Dūdėnaitės ir Elenos Narbutaitės paroda „Miegalius“	Savicko paveikslų galerija Trakų g. 7 iki 24 d. – Augustino Savicko naujausių tapybos darbų paroda	Antano Žmuidzinavičiaus 135-osioms gimimo metinėms skirta paroda
„Lietuvos aido“ galerija Trakų g. 13 iki 26 d. – Eglės Karpavičiūtės paroda „Nutaptytos ekspozicijos ir gatavi objektai“ (Readymade)	Galerija „Actus magnus“ Pilies g. 36–44 Fotografės Izabelos Nowak (Varšuva) projektas „Kairė, dešinė“	Keramikos muziejus Rotušės a. 15 Jurio Bergins paroda „Porcelianas“
LDS galerija „Kairė-dešinė“ Latako g. 3 iki 26 d. – Irmos Baltauskaitės kūrybos paroda „Nepadaryti darbai – nerimtas požiūris į gyvenimą“ Eimanto Ludavičiaus paroda „Vilniaus Pokeris“ Tarptautinio projekto „Deadpan Exchange VI“ paroda	Tekstilės galerija „Artifex“ Gaono g. 1 Danutės Jonkaitytės paroda „Esu“	Galerija „Aukso pjūvis“ K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53 Laimos Draždauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapybos paroda iš ciklo „Duetai“ Lidijs Luknienės tapybos paroda „AuGam“
Galerija „Vartai“ Vilniaus g. 39 Žilvino Landzbergo ir Jaime'o Pitarcho paroda	Galerija-dirbtuvės „Vitražo manufaktūra“ Stiklių g. 6 Paroda „Stiklo žaidimai 3“	Galerija „Balta“ M. Valančiaus g. 21 Laimos Oržekauskienės paroda „Penkiasdžimtmetės. Pūtijos“
„Arkos“ galerija Aušros Vartų g. 7 Genovaitės Skrabulienės tapyba Daumanto Tomo Pilipavičiaus tapyba	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija Vilniaus g. 39/6 Jurgos Ivanauskaitės ir vaikų kūrybos paroda „Laimės receptai“	VDU menų galerija „101“ Laisvės al. 53 Židrijos Janušaitės tapybos darbų paroda „Laisvas erdvės žaismas“
Vilniaus dailės akademijos galerija „Akademija“ Pilies g. 44/2 iki 26 d. – Giedrius Jonaičio paroda „Klasika 2.0“	Rašytojų klubas K. Sirvydo g. 6 nuo 18 d. – Alio Balbieriaus fotografijų paroda „Jono Meko žemė“	KLAIPĖDA Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšačio galerija Liepu g. 33 Paroda „Arbit Blatas. Sugrįžimas į tėvynę“
Pilies galeria Aušros Vartų g. 7 Genovaitės Skrabulienės tapyba Daumanto Tomo Pilipavičiaus tapyba	Stasio Vainiūno namai A. Gaštauto g. 2–41 Paroda „Gerardas Bagdonavičius: gyvenimas tarsi teatras...“ Vytauto Baublio darbų paroda	KKC parodų rūmai Aukštaičių g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 Algirdo Taurinsko paroda Respublikinė skulptūros paroda
Vilniaus dailės akademijos galerija „Akademija“ Pilies g. 44/2 iki 26 d. – Giedrius Jonaičio paroda „Klasika 2.0“	LMA Vrublevskių biblioteka Žygimantų g. 1/8 iki 24 d. – paroda „Natura sanat, medicus curat: senieji medicinos traktatai“	Baroti galerija Aukštaičių g. 3/3a Algirdo Taurinsko tapybos darbų paroda
Pylimo galerija Pylimo g. 30 XX a. antrosios pusės – XXI a. pradžios modernioji lietuvių tapyba	ŠIAULIAI Galerija „Laiptai“ Žemaitės g. 83 Rolando Groso (Latvija) paroda, skirta Latvijos Nepriklausomybės dienai	ŠIAULIAI Galerija „Laiptai“ Žemaitės g. 83 Rolando Groso (Latvija) paroda, skirta Latvijos Nepriklausomybės dienai
„7md“ rekomenduoja	Dailė	„7md“ rekomenduoja
		Dailė
		Verta aplankyti dar kartą į naują vietą persikėlusią „Lietuvos aido“ galeriją (Trakų g. 13, Vilnius) dėl dailės ikonų tapytojosvardą pelniusios menininkės Eglės Karpavičiūtės parodos „Nutaptytos ekspozicijos ir gatavi objektai (Readymade)“. Paroda veikia iki lapkričio 26 d. Galerija dirba antradienių-penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–16 val.
		Saviti akcentai, dėmesį sugražinsiantys į savistabą, matomi parodoje „Jurga Ivanauskaitė (1961–2007). Sankryžos“ VDA ekspozicijų salėse „Titanikas“ I a. (Maironio g. 3, Vilnius). Paroda atidaryta antradienių-šeštadienį 12–18 val.
		Teatras
		Pirmaja didele sezono premjera – Jono Vaitkaus režisuotu Henrico Ibsezo „Visuomenės priešu“ – Nacionalinis dramos teatras meta iššūkį žiūrovams. Aštrus, provokuojantis, tiesiogine žodžio prasme sprogdinantis spektaklis. Socialiai, politiškai angažuotas teatras, ko Lietuvoje pastaruosius dvidešimt metų beveik nebuvu. Totalus teatras, kurį visoje žmonių salės erdvėje kuria šešiasdešimties aktorių būrys, Jūratės Paulėkaitės scenografija, garso ir vaizdo efektais. Spektaklis LNDT bus rodomas gruodžio 2 ir 3 d.
		Dailės galerija Vilniaus g. 245 Šiuolaikinio meno festivalis „Virus“
		Spektakliai
		VILNIUS Nacionalinis operos ir baletu teatras 18 d. 18.30 – L.A. Minkaus „BAJADERĖ“. Dir. – M. Staškus 19 d. 18.30 – J.F. Halėvy „ŽYDÉ“. Dir. – M. Staškus 20 d. 12 val. – K. Chačaturiano „ČIPOLINAS“. Dir. – A. Šulčys 24 d. 18.30 – P. Eötvös „MEILĖ IR KITI DEMONAI“. Dir. – R. Sochaczewsky (Vokietija) 25 d. 18.30 – M. Theodorakio „GRAIKAS ZORBA“. Dir. – M. Pitrénas
		Nacionalinis dramos teatras Didžioji salė 18 d. 18.30 – F. Dostoevskio „STEPANČIKOVO DVARAS“. Rež. – J. Vaitkus 19 d. 18.30 – J. Dautarto „PASKENDUSI VASARA“ (M. Katišiško kūrinių motyvais). Rež. – J. Dautartas 20 d. 12 val. – A. de Saint-Exupéry „MAŽASIS PRINCAS“. Rež. – S. Mykolaitis 24 d. 18.30 – P. Eötvös „MEILĖ IR KITI DEMONAI“. Dir. – R. Sochaczewsky (Vokietija) 25 d. 18.30 – M. Theodorakio „GRAIKAS ZORBA“. Dir. – M. Pitrénas
		Rusų dramos teatras 18, 19 d. 19 val. – X tarptautinis džiazo festivalis „Vilnius Mama Jazz 2011“ 20 d. 12, 14 val. – PREMJERA! Z. Hoppo „STEBUKLINGOJI KREIDELĖ“. Rež. – O. Lapina 20 d. 18 val. – J.M. Chevret „SVEIKI, EMIGRANTAI!“ (SQUAT). Rež. – M. Poliščukas 23 d. 19 val. – „Trimitas“ ir draugai 24–27 d. – respublikinis teatrų festivalis „Grožis išgelbės pasauli“, skirtas F. Dostojevskio 190-osioms gimimo metinėms 25 d. 18 val. – N. Simono „PASKUTINYSIS AISTRINGAS MEILŪŽIS“. Rež. – O. Lapina, J. Bogdanovič-Golubeva
		OKT/Vilniaus miesto teatras 22, 24 d. 19 val. Teatro arena – W. Shakespeare'o „MIRANDA“. Rež. – O. Koršunovas
		Rusų dramos teatras 18, 19 d. 19 val. – X tarptautinis džiazo festivalis „Vilnius Mama Jazz 2011“ 20 d. 12, 14 val. – PREMJERA! Z. Hoppo „STEBUKLINGOJI KREIDELĖ“. Rež. – O. Lapina 20 d. 18 val. – J.M. Chevret „SVEIKI, EMIGRANTAI!“ (SQUAT). Rež. – M. Poliščukas 23 d. 19 val. – „Trimitas“ ir draugai 24–27 d. – respublikinis teatrų festivalis „Grožis išgelbės pasauli“, skirtas F. Dostojevskio 190-osioms gimimo metinėms 25 d. 18 val. – N. Simono „PASKUTINYSIS AISTRINGAS MEILŪŽIS“. Rež. – O. Lapina, J. Bogdanovič-Golubeva
		Teatras „Lėlė“ 19 d. 12 val. – A. Griciaus „DAKTARAS DOLITLIS“ (pagal H. Loftingą). Rež. – R. Driežis 25 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“ (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas
		Vilniaus mažasis teatras 18 d. 18.30 – S. Becketto „BELAUKIANT GODO“. Rež. – R. Tuminas 19 d. 18.30 – A. Strindbergo „FREKEN JULIJA“. Rež. – A. Areima 20 d. 12 val. – „KARALAITĖ IR PRINCAS KRABAS“. Insc. aut. ir rež. – A. Sunklodaitė 20 d. 16 val. – Y. Rezos „ATSITIKINTINIS ŽMOGUS“. Rež. – J. Vaitkus 22 d. 18.30 – B. Clarke „PALAUKIT, KIENO ČIA GYVENIMAS?“ Rež. – J. Vaitkus 23 d. 18.30 – T. Letts „WESTONAI“. Rež. – V. Malinauskas 24 d. 18.30 – F. Bordon „PASKUTINIAI MÉNESIAI“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys 25, 26 d. 18.30 – M. Ivaškevičius „MISTRAS“. Rež. – R. Tuminas
		Keistuolių teatras 18, 19 d. 19 val. – PREMJERA! „GERBIAMI PIRKĖJAI!“ (pagal M. Zoščenką). Rež. – V. Žitkus, vaidina J. Urnikytė, A. Vilutytė, J. Tertelis, Š. Banevičius 20 d. 12 ir 14 val. – N. Indriūnaitės „GULBĖ – KARALIAUS PATI“. Rež. – N. Indriūnaitė (Kauno lėlių teatras)
		„Menų spaustuvė“ 18 d. 19 val. Kišeninėje salėje – C. Graužinio „VISKAS ARBA NIEKO“. Rež. – C. Graužinio (teatras „cezario grupe“, „Menų spaustuve“) 19 d. 15 val. Kišeninėje salėje – „KAMPAVORIS“. Kūrėjai S. Mikalauskaitė, I. Pačėsaitė (teatras „Dansema“) 19 d. 18 val. Juodojoje salėje – „APIE MUS“. Choreogr. – A.M. Krysiak (Lenkija) (Kauno šokių teatras „Aura“)

23 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „LIEPSNOS VIRŠ ŠALTOJO KALNO“. Choreogr. – V. Jan-kauskas (výcio Jankausko šokio teatras)

24 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „TELEFONU KNYGA“. Rež. – V. Bareikis (teatro judėjimas „No Theatre“)

25 d. 12 val. *Juodojoje salėje* – „PASAULIO SUTVÉRIMAS“. Choreogr. – B. Banevičiūtė

25 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „PAUKŠČIAI“. Choreogr. – G. Ivanauskas

Teatras „Utopia“

18 d. 19 val. „Menų spaustuvės“ *Juodojoje salėje* – F. Garcia Lorcos „PUBLIKA“. Rež. – G. Varnas

23 d. 19 val. „Menų spaustuvės“ *Kišeninėje salėje* – N. Gogolio „PAMIŠELO UŽRAŠAI“. Rež. – V. Sodeika

25 d. 19 val. *Vilniuje, LNDT*, 27 d. 18 val. *Kaune, KVDT*, – „TITRAI/SUBTITLES“. Rež. – D.L. Piraitis

Šv. Kotrynos bažnyčia

23 d. 18 val. – J. Ivanauskaitės pjese „BOM-BA, ARBA ARIEL“. Rež., scenogr. – R. Urbo-navičiūtė

KAUNAS

Kauno dramos teatras

18 d. 12, 18 val. *Penkojoje salėje* – „MO-DERATORIAI“. Rež., scenogr. – A. Kurienius

19 d. 15 val., 20 d. 18 val. *Rūtas salėje* – PREMJERA! Y. Mishimos „MARKIZÉ DE SAD“. Rež. – A. Areima

20 d. 12 val. *Ilgajoje salėje* – I. Paliulytės „ANDERSEN GATVĖ“ (H.Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais). Rež. – I. Paliulytė

20 d. 17 val. *Mažojoje scenoje* – J. Smuulo „SVEČIUOSE PAS PULKININKO NAŠLĘ“. Rež. – D. Juronytė

22 d. 18 val. *Penkojoje salėje* – J. Dello ir G. Sibleyro „TEGYVUOJA BUŠONAS!“ Rež. – R. Vitkaitis

22 d. 18 val. *Mažojoje scenoje* – Š. Aleichemo „MENDELIO MILIJONAI“. Rež. – A. Pociūnas

22 d. 19 val. *Ilgajoje salėje* – „PAUKŠČIAI“. Rež. – G. Ivanauskas (výcio Ivanausko teatras)

23 d. 18 val. *Penkojoje salėje* – D. Danis „AKMENŲ PELENAI“. Rež. – A. Jankevičius

23 d. 18 val. *Mažojoje scenoje* – I. Hagerup „STIKLINĖ ARBATOS SU CITRINA“. Rež. – D. Juronytė

24 d. 18 val. *Penkojoje salėje* – Keturakio „AMERIKA PIRTYJE“. Rež. – V. Lencevičius

25, 30 d. 18 val. *Ilgajoje salėje* – A.M. Sluckaitės „ANTIGONÉ SIBIRE“ (pagal J. Anouilh'us „Antigonę“). Rež. – J. Jurašas

Kauno muzikinis teatras

18 d. 18 val. – K. Millöckerio „STUDENTAS ELGETA“. Dir. – V. Visockis

20 d. 12 val. – Z. Bružaitės „GRYBŲ KARAS IR TAIKA“. Dir. – V. Visockis

20 d. 15 val. – koncertas teatro solisto J. Malikonio 70-mečiui

20 d. 18 val. – G. Rossini „SEVILIJOS KIR-PÉJAS“. Dir. – J. Janulevičius

24 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius

25, 27 d. 18 val. – PREMJERA! G. Verdi „ATILA“. Muzikinis vadovas ir dir. – E. Pehkas (Estija), Dir. – V. Visockis, rež. – Ū. Saarremäe (Estija), dail. – M. Nurms (Estija), choreogr. – O. Titovas (Estija), šviesos dail. M. Vaigur (Estija), chorm. – R. Tilvikas, R. Vaitkevičiūtė

Kauno mažasis teatras

18 d. 18 val. – V. Levanovo „SUDIE, DERINTOJAU“. Rež. – N. Gedminas (VšĮ „Laisvasis teatras“)

19 d. 18 val. – V. Balsio „ŽMOGUS MEDYJE“. Rež. – V. Balsys

20 d. 12 val. – A. Dilytės „VENECIJOS PASAKA“. Rež. – A. Banušas

20 d. 19 val. – „KATYTĖ „P“ (pagal E. Ensler pjesę „Vaginos monologai“). Rež. – V. Balsys

22 d. 19 val. – A. Dilytės „LAUROS KOS-MOSAS“. Rež. – A. Dilytė

Kauno kamerinis teatras

18 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „BE GALO ŠVELNI ŽMOGŽUDYSTĖ“. Rež. – S. Rubinovas

19 d. 18 val. – E. Radzinskio „KOBA“. Rež. – S. Rubinovas

20 d. 18 val. – A. Volodino „PENKI VAKA-RAI“. Rež. – A. Pociūnas

24 d. 18 val. – D. Fo, F. Rame „VIENA NAMUOSE“. Rež. – A. Rubinovas

25 d. 18 val. – M. Walczako „PIRMASIS KARTAS“. Rež. – S. Rubinovas

Kauno valstybinis lėlių teatras

19 d. 12 val. – „ŽALIAS ŽALIAS OBUOLIU-KAS“. Rež. – A. Lebeliūnas

20 d. 12 val. – „GRYBŲ KARAS“. Rež. – A. Mikutis (Vilniaus teatras „Lélė“)

25 d. 18 val. – PREMJERA! „MEDINÉS ŽVAIGŽDÉS“. Aut. ir rež. – A. Žiurauskas

KLAIPÉDA

Klaipėdos dramos teatras

19 d. 18 val. *Žvejų rūmuose* – N. Simono „SAUGOKITE FLORĄ!“ Rež. – A. Lebeliūnas

26 d. 18 val. *Žvejų rūmuose* – PREMJERA! A. Strindbergo „ŠMÉKLŲ SONATA“. Rež. – G. Varnas

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras

20 d. 17 val. – PREMJERA! G. Puccini „SESUO ANDŽELIKA“, „DŽANIS SKIKIS“. Dir. – D. Pavilionis

25 d. 18.30 – PREMJERA! Teatralizuotas koncertas „Operetė – mano meilė“. Dir. – V. Konstantinovas

VILNIUS

Kongresų rūmai

20 d. 18 val. – simfoninis koncertas „Dai-nuoja „Ažuoliukas““. A. Krikštūnaitė (sopranas), L. Jonutytė (mecosopranas), R. Karpis (tenoras), L. Mikalauskas (bosas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – V. Miškinis. Programoje F. Mendelssohno-Bartholdy oratoria „Elijas“

24 d. 19 val. – simfoninis koncertas „Dan-gaus muzika“. J. Gedmintaitė (sopranas), V. Mikštaitė (mecosopranas), A. Janutas (tenoras), S. Skjervoldas (baritonas), choras „Vilnius“ (vad. – P. Gylys), Lietuvos valstybi-nis simfoninis orkestras. Dir. – P. Gylys. Programoje A. Martinaiciu, W.A. Mozart kūriniai

ŠIAULIAI

Šiaulių dramos teatras

Panėvėžio J. Miltinio dramos teatro spektakliai

18 d. 11 val. – „BATUOTAS KATINAS“ (pagal Ch. Perrault pjesę). Rež. ir pjesės aut. – V. Kupšys

18 d. 18 val. – PREMJERA! E. Kauzaitės „ŠVYTINČIŲ BURBULŲ PARTIJA“. Rež. – K. Smoriginas

19 d. 18 val. – R. Cooney ir J. Chapman „MISIS MARKHEM MIEGAMASIS“. Rež. – V. Kupšys

20 d. 18 val. – „DAKTARAS IR MANGARYTA“ (J. Basanavičiaus surinktų pasakų motyvais). Pjesės aut. ir rež. – V.V. Landsbergis

25 d. 18 val. – B. Sabatho, BERNIŪKŠČIU RUDUO“. Rež. – K. Smoriginas

PANEVĖŽYS

J. Miltinio dramos teatras

18, 19 d. 18 val. – Šiaulių dramos teatro spektakliai

20 d. 17 val. – J. Poiret „BEPROTISKAS SAVAITGALIS“. Rež. – A. Keleris

25 d. 18 val. – E. Kauzaitės „ŠVYTINČIŲ BURBULŲ PARTIJA“. Rež. – K. Smoriginas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

18 d. 10.55 Šakių „Varpo“ vidurinėje mokykloje, 18 d. 12.10 Gelgaudiškio

vidurinėje mokykloje, 18 d. 17 val. Jurbarko krašto muziejuje – kamerinės muzikos

koncertas „Vienos klasikai“. Čiurlionio kvartetas. Programoje J. Haydno, L. van Beethoven, W.A. Mozart kūriniai

18 d. 18 val. Radviliškio kultūros centre –

Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras.

Dir. – J. Domarkas. Solistės A. Krikštūnaitė (sopranas), U.I. Žuklytė (smuikas). Progra-moje J. Strausso, P. Čaikovskio, G. Puccini,

C. Saint-Saens ir kt. kūriniai

Vilnius

Rašytojų klubas

18 d. 17 val. – poeto A. Balbieriaus kūrybos vakaras. Vakare pristatoma nauja knyga „Skaidrumas“ ir atidarama fotografijų

paroda „Jonas Mekė žemė / The land of Jonas Mekas“

Vilniaus mokytojų namai

18 d. 18 val. Svetainėje – Dainuojamosios poezijos svetainės koncertas

Nacionalinė dailės galerija

18 d. 17 val. – paskaitų ir seminarų ciklas „Three Uses of the Knife“. L. Gillick videokonferencija; O. Olssonas: „Apie tris dalykus“

KAUNAS

Maironio literatūros muziejus

25 d. 17 val. – poeto D. Kajoko knygos „Kurčiam asilukui“ sutikutvės. Dalyvauja

rašytoja A. Ruseckaitė, aktorė O. Dautartaitė

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Ant skilusio akmens : rinktiniai eileraščiai / Ramutė Skučaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 246, [1] p. – (Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatai ; kn. 15). – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 700 egz. – ISBN 978-9986-39-683-3 (jr.)

Antrasis kontaktas : mokslinės fantastikos romanai ir apysaka / Mike Resnick ; iš anglų kalbos vertė Vlada Baubonienė. – Kaunas : Naujasis Eridanas, 2011 (Kaunas : Arx Baltica). – 318, [1] p. – (Pasaulinės fantastikos aukso fondas, ISSN 1822-6302 ; t. 487). – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9955-10-156-7

Atokios stotys : [poezija / redaktorius ir sudarytojas Vytautas Kazielas]. – Utēna : Kamonada, 2011 ([Utēna] : Utēnos sp.). – 123, [2] p. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-8011-17-3

Decameron medicus : pitoreskos / Ramūnas Kasparavičius. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 133, [1] p. – Tiražas 700 egz. – ISBN 978-9986-39-688-8 (jr.)

Dienoraščiai ir datos / Justinas Marcinkevičius ; [sudarė Valentinas Sventickas]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 470, [1] p. : iliustr., faks. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9986-39-686-4 (jr.)

Dirbtinė muselė : trumpoji proza / Jurga Tumasonytė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011 (Vilnius : Petro ofsetas). – 109, [2] p. – (Pirmoji knyga : PK). – Tiražas 600 egz. – ISBN 978-9986-39-690-1

Gyveno ir tikiu : prisiminimai užrašai / Elena Mižutavičienė-Kačinskaitė. – [Kaunas] : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 189, [3] p. : iliustr., portr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-03-681-4 (jr.)

Ir mes prieinome : česė ir publicistika / Kornelius Platelis. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011 (Vilnius : Standartų sp.). – 223, [1] p. : iliustr. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9986-39-687-1 (jr.)

Išgelbėti Reičelė : Donavano Krydo istorija : [psichologinis trileris] / John Locke ; iš anglų kalbos vertė Karina Juodelytė-Moliboga. – Vilnius : Metodika, 2011 (Vilnius : BALTO print). – 198, [2] p. – Tiražas [1250] egz. – ISBN 978-609-444-040-3

Kaip upių tekėjimas : [Aukštaitijoje gyvenančių literatų eileraščių rinkinys / redaktorius ir sudarytojas Vytautas Kazielas]. – Utēna : Kamonada, 2010 ([Utēna] : Utēnos sp.). – 100, [2] p. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-8011-15-5

Luiso Alberto Salvatjeros gyvenimo aprašymas : eileraščiai / Aidas Jurašius. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011 (Vilnius : Petro ofsetas). – 103, [1] p. – (Pirmoji knyga : PK). – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-39-689-5

Malda tėviškei : [Rytų Aukštaitijoje gyvenančių literatų kūrybos rinkinė / redaktorius ir sudarytojas Vytautas Kazielas]. – Utēna : Kamonada, 2011 ([Utēna] : Utēnos sp.). – 105, [2] p. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-8011-16-6

Mes gyvenome : biografiniai užrašai / Marcelijus Martinaitis. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 222, [1] p. – ISBN 978-9986-39-621-5

Nebylo pabučiavimas : romanai / Petras Deltuva. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 151, [1] p. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-03-687-6

„Havrasis“

Savaitės filmai

Grūdintas plienas ***

Artimoje ateityje boksas evoliucionavo į aukštų technologijų sportą, o žmonių vietą ringe užėmė 900 kilogramų sveriantys 2,40 metrų ūgio robotai. Buvięs boksininkas Čarlis Kentonas dabar verčiasi robotų perdirbimu. Kartu su sūnumi Maksu jie nusprendžia sukonstruoti ir parengti čempioną. Shawno Levy filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Hugh Jackmanas, Dakota Goyo, Evangeline Lilly (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Havrasis ***

...Nelegūs imigrantai iš Afrikos slapstosi nuo policijos Havro uosto kontineineriuose. Vienam berniukui pavyksta pabėgti. Jam padeda pagyvenęs vyras. Kadaisė jis priklausė Paryžiaus bohemai, dabar yra batų valytojas. Su žmona Arlete jis gyvena namelyje, primenančiamė miniatiūrinius Yasujiro Ozu filmų herojų būstus. Šis mažų krautuvelių ir bistro kvartalas apgyvendintas personažais, tarsi atėjusiais iš senojo kino. Finalas primeina pasaką: berniukas išgelbėjamas, stebuklingai išgyja moteris, pražysta vyšnios. Režisierius Aki Kaurismaki filme deklaruoja naivų tikėjimą gėriu ir kinu, sugebančiu padėti pasauliui igyti šiek tiek vilties. Pagrindinius vaidmenis sukūrė nuolatiniai režisieriaus aktoriai Kati Outinen ir Andre Wilmsas, taip pat vaidina Jeanas-Pierre'as Darrussinas (Suomija, Prancūzija, Vokietija, 2011). (Vilnius)

Įkalinti laike ***

Sveiki atvykę į pasaulį, kuriame pinigų vietą užėmė laikas. Genetiškai modifikuoti žmonės nebesensta sulaikę dviečių penkerių. Bet nuo šio amžiaus jiems reikia „uzsidirbt“ laiko likusiam gyvenimui. Pagrindinius vaidmenis Andrew Niccol filme sukūrė jauni ir gražūs Amanda Seyfried, Justinas Timberlake'as, Cillianas Murphy (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Oda, kurioje gyvenu ****

Naujausi ispanų režisieriaus Pedro Almodóvaro filmo herojus – Antonio Banderaso bravūriškai suvaidintas plastinės chirurgijos specialistas Robertas – igyvendina tobulą keršto planą. Jo dukteri išprievertavus Vincentę Robertas paverčia moterimi. Vera (Elena Anaya) tobula ir kaip du vandens lašai prīmena mirusią Roberto žmoną. Tačiau įkalintas Veros odėje Vincentė nori pabėgti... Almodóvaras sujungia ne tik Frankensteino ir Pigmaliono, bet gerai iš ankstesnių režisieriaus filmų atpažįstamus lytinės tapatybės, moteriškumo, prarastų vaikų ir šeimyninių paslapčių motyvus, tik iš vieto Almodóvaras kuria ne jam įprastą metodramos pastišką, o trilerį. Išorinių trilerio elementų filme ne tiek jau mažai, nors įtampas augimą Almodóvaras greičiau pateikia ironiška. Tačiau labiausiai filmas stebina „galanteriškumu“ – čia viskas gražu lyg iš spalvoto žurnalo: interjerai, Jeano-Paulio Gaultier kostiumai, meniniaus detalių (Ispanija, 2011). (Vilnius, Kaunas)

Padaras **

Paleontologė Keitė Antarktidoje kartu su norvegų mokslininkų ekspedicija aptinko ledouose išalusį ateinį iš kosmoso erdvėlaiivį. Čia Keitės atrasta pabaisa netycia išsilaisvina iš ledo kalėjimo. Pabaisa gali tobulai persikūnysti į bet ką. Šis Matthijs van Heijningeno filmas pasakoja 1982 m. Johno Carpenterio sukurto kultinio „Padaro“ priešistorę. Vaidina Mary Elizabeth Winsted, Joel Edgerton, Adewale Akinnuoye-Agbaje (JAV, Kanada, 2011). (Vilnius, Kaunas)

Vienna diena ***

Ema (Anne Hathaway) ir Deksteris (Jim Sturgess) kartu praleido naktį po studijų baigimo ir nusprendė likti draugais. Jis – drąsus ir nenuuspējamas, jis – kupina kompleksų. Dvidešimt metų jie susitikinėja, skiriasi, nekenčia ir ilgisi vienas kito. Ar jie pagaliau supras, kad gali būti laimingi kartu? Šią romantinę komediją sukūrė danė Lone Scherfig, tévynėje išgarsėjusi subtiliais filmais „Italų kalba pradedantiesiems“ ir „Vilburas nori nusižudyti“ (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas)

***** – ševedras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Publicistika – Laima Kreivytė

Stilius – Rita Markulienė | Dizainas – Jokūbas Jacobskis

Maketas – Vanda Čemerkaite | www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

18–21 d. – „Scanorama 2011“
18 d. – Brėkstanti aušra. I dalis (JAV) – 11, 12, 14.15, 16.30, 17.30, 19.20, 20.15, 22 val.; 19–21 d. – 11, 12, 13.40, 14.15, 17.30, 20.15; 22 d. – 11, 12, 13.40, 14.45, 17.30, 19.20, 23 d. – 11, 12, 13.40, 15.30, 16.30, 19.20, 22 val.; 24 d. – 11, 13.40, 15.30, 18, 21–24 d. – Havras (Prancūzija) – 15.15, 18.15, 21 val.; 19, 20 d. – 12.15, 15.15, 18.15, 21 val.

19 d. – savaitgalis su pasaka. Menų meistras – 15 val.
19 d. – Pepé Ilgakojinė (Kanada, Švedija, Vokietija) – 16 val.; 20 d. – 15.30

19 d. – Prie jūros (Meksika) – 17.30; 20 d. – 17.15; 22 d. – 17.30; 24 d. – 17.30

20 d. – Baleto aristokratas (rež. L. Augustis) – 16 val.
20 d. – Bebras (JAV) – 20 val.; 22 d. – 13.30

20 d. – Bék, Lola, bék (Vokietija) – 21.15
21 d. – kino viktorina „Kovos klubas“ – 18 val.
22 d. – Gyvenimo medis (JAV) – 19.30;

23 d. – 18, 21 val.; 24 d. – 19 val.
22 d. – geriausios 2011 metų reklamos. Reklamos festivalio „Kanų liūtai 2011“ nugalėtojų programa – 22 val.; 23, 24 d. – 19, 21.30

18–21, 23, 24 d. – Įkalinti laike (JAV) – 11.15, 13.45, 16.30, 19.20, 19, 21.30; 22 d. – 11.15, 13.45, 16.30, 19 val.
18–24 d. – Nemirtingieji (JAV) – 12.30, 15.30, 17.50, 20.40

18–20 d. – Nemirtingieji (JAV, 3D) – 15, 18.30, 21.20; 21, 23, 24 d. – 18.30, 21.20; 22 d. – 18.30

18, 21–24 d. – Super Džonio prisikėlimas (Izraelis, Prancūzija, Japonija, D.Britanija) – 16.50, 19.20; 19, 20 d. – 12, 16.50, 21.40
18–24 d. – Tintino nuotykiai. Vienaragio paslaptis (JAV, Naujoji Zelandija, Belgija) – 14.30, 19 val.

18, 19, 21–24 d. – Tintino nuotykiai. Vienaragio paslaptis (JAV, Naujoji Zelandija, Belgija, 3D) – 11.30

18–20 d. – Grūdintas plienas (JAV) – 13, 18.45; 21–24 d. – 15.40, 18.40, 21.20; 18–20 d. – Vienna diena (JAV) – 16, 21.45; 21, 22 d. – 13, 16, 18.45, 21.45
18–21 d. – Oda, kurioje gyvenu (Ispanija) – 18 val.; 22–24 d. – 18, 20.45

18–21 d. – Gyvenimo medis (JAV) – 20.30; 22–24 d. – 17.30, 20.30
18–24 d. – Mikelė Pūkuotukas (JAV) – 11 val.; Smurfai (JAV) – 12.45; Ratai 2 (JAV) – 15.15

Forum Cinemas Akropolis
18–21, 23, 24 d. – Brėkstanti aušra. I dalis (JAV) – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18, 18.30, 20.30, 21.15; 22 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 23 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 24 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 25 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 26 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 27 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 28 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 29 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 30 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 31 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 32 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 33 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 34 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 35 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 36 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 37 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 38 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 39 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 40 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 41 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 42 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 43 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 44 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 45 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 46 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 47 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 48 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 49 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 50 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 51 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 52 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 53 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 54 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 55 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 56 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 57 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 58 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 59 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 60 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 61 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 62 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 63 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 64 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 65 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 66 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 67 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 68 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 69 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 70 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 71 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 72 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 73 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 74 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 75 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 76 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 77 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 78 d. – 10.15, 12.15, 13, 15, 15.45, 18.30, 20.30, 21.15; 79 d.